

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy órára ..... 2 korona

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy órára ..... 2 k. 10 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 ft.,
minden következőnél 16 ft.

Művelő sor: 40 ft.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Stauber József.

Péntek, szeptember 18.

A király hadiparancsa.

A válság sötét borulatából, mely hazánk ege fölé gyülemlett, alácsapott az első villám, és most már ellehetünk rá készülvén, hogy csak hosszabb s esetleg pusztító viharok és zivatarok után fog ismét kiderülni. A király manifesztuma, melyet ma a hadsereghez bocsájtott ki, kétségtelenné teszi, hogy fönt a végzetet hívták sorompók közé, és hogy csak súlyos megpróbáltatások után, milliók könnye és kárba vesztett verejtéke árán fogjuk elérni azt, a mi nélkül már többé meg nem lehetünk, nemzeti létünk utolsó és legfőbb garanciáját: *hadseregünk magyarságát.*

Még röviddel ezelőtt a közös kapocs e kérdés további elodázásával is megújítható és fentartható lett volna, ma már a nemzet *erkölcsei valóját hatotta át* e követelmény jogosultsága. A mint az egyé, úgy a nép sem nélkülözheti az erkölcsi alapot, nem nélkülözheti azt, a mit annak sarkpontjául ismer: a magyar nemzet pedig nem tud többé német vezényszóra lelkesedni, nem tudja többé német vezényszóra kardját villogtatni és vérét ontani; a magyar nép nem tudja megérteni többé, miért kellessék éppen *némétte nevelnie* fiát, hogy az honát mint katona védhesse, és azért nem tud és nem is fog ebbe többé belenyugodni.

Ugy látszik erről a fordulatról sejtelmük sem volt azoknak, kik a manifesztum kibocsájtását a királynak tanácsolták; mert ha a nemzeti követelmények elementáris erejéről, a lemondás erkölcsi lehetetlenségéről világos tudattal bírnak vala, aligha vállalhattak volna felelősséget azon lépés végzetes hordereje iránt, melyet a Felsőnek sugáltak.

Most már türelemmel, minden rosszra, bajra készen kell bevárunk a szörnyű katasztrófa lezajlását, készen kell lennünk arra, hogy kínos és hosszas vergődések után állami intézményünk és közgazdasági vívmányaink romjain kell majd újból megépítenünk azt, amit hét lustrum alatt emeltünk.

Onkéntelenül vetjük föl a kérdést magunk előtt: *igy* kellett ennek jönnie? *most* kellett az állami kialakulás emésztségképen eljövendő követelményének élére állíttatnia, midőn a békés megoldásnak föltétele, a döntő tényezők, a nép és király közötti egyetértés nem volt előkészítve? Epen akkor kellett a döntés momentumának beállania, midőn a közgazdasági válság által fojtogatva, a társor-

szágban szított lázongásokkal rémitve, vezéreitől megfosztva és tanácstalanná téve, gyámoltalan képviselte által cserbe hagyva, ellentálló erejében megtörösten kerül a nemzet a 400 éves intranzigens osztrák hagyományokkal szembe?

Bizony az idő magától meghozta volna a döntésnek, a végkifejlésnek sokkal kedvezőbb pillanatát, *szükségképen és bizonyosan* meghozta volna, ha épen ettől való féltében a magyarellenes és abszolutizmusra törő reakció nem idézi föl erőszakkal és idő előtt a nemzeti elentállást és nem kényszeríti a harc elfogadására akkor és ott, a mikor és a hol még az esetleges győzelem is csak rendkívüli áldozatok árán remélhető. Am a reakciónak jól átgondolt terve mégis csak úgy sikerülhetett, hogy az üres osztálygóg és jogosulatlan-uralom vágtyól sarkatva egy főuri csoport, a szomorú nevezetességű kasszinópárt egy hata oméhes ellenzéki töredékekkel szövetekezve, eszközül adták magukat arra, hogy a nemzeties magyar kormányt, mely az egységes többségre támaszkodva nagy ellentálló erővel birt, megbuktassa, és az ország kormányzását a politikai sarlatánság egy olyan szolgálkú alakjának kezére játssza, a milyenek Széll Kálmán bizonyult. Ez az ember volt az, a ki nemzetellenes kormánya és intézkedéseivel, a bécsi udvar és katonai körök irányában tanusított példátlan szolgálatkésztségével, a veradó-emelés hallatlan erőszakolásával, közgazdasági érdekeink és önállóságunk kiszolgáltatásával kétségbe ejtette a közvéleményt afelől, hogy a fennálló közösség és kormányzati viszonyok között *magyarok és szabadok* maradhatunk-e és hogy e mellett nem leszünk-e szükségképen és bizonyosan *kol-dusokká*? Ez az ember törte meg a nép és a parlament hitét és bizalmát a békés továbbfejlődésben; ez az ember mulasztotta el példátlan botorsággal a költségvetés megszavaztatása által a kormány és parlament akcióképességét biztosítani, elannyira, hogy az egyik ellenzéki párt egy kis frakciójának könnyű szerrel sikerült a törvényhozás menetét megakasztani, a nemzeti ellenkezést feltámasztani, szervezni és általánossá tenni és a dolgokat oda fejleszteni, a hol ma vagyunk — *a királyi hadiparancshoz*. Mintha csak az osztrák felforgató párt szolgálkú tette volna, *nyolc havi haladékok teremtett Széll Kálmán a parlamentben arra, hogy ez alatt — minden más munka kizá-*

rásával — csak a sérelmekről beszéljen az ellenzék és csak sérelmei felsorolása és kiszínezéséről halljon a napról-napra jobban felizgatott a nép. Nyolc teljes hónapig voltak a négyszázados osztrák uralom véres borzalmai a parlamentben közszemlére kiállítva, nyolc hónapig volt a vádlottak padjára állítva az uralkodó dinasztia, a hadsereg és a gazdasági közösség, mintha csak az alkotmány ellen dolgozó reakció utasítására tette volna, melynek érdekében állott a fennálló rend ellen forradalmi hangulatot kelteni.

Széll Kálmának az ő herosztratesi munkájában méltó segéd társul szegődött a fekete gróf, Apponyi Albert az ő gárdájával, melyet a providencialis Széll áruló módon vezetett be a többség körébe, hogy lenyugozze velük a liberális párt önálló akcióját, melyet esetleg kifejtethetett volna hivatalan vezére ellen. A vérmérgezés a természetellenes diffúzióval sikerült; a nemzet államfentartó képviselte bénultan hever a reménytelen helyzet küszöbén. Apponyinak és az ő pártjának kellett még Széll mellé állaniok, hogy a munka jó és a hatás teljes legyen. A jászberényi pronunciamentó a pénz és veradóbeli több megterhelhetetés ellen, a híres memorandum és annak a hivatalos ellopátás általi közzé tétele, szóval a nemzeti követelményeknek a *parlament* elnökség útján való proklamálása mielőtt a király hozzájárulása, vagy csak hajlandósága is biztosított volna, megtermették gyümölcsüket. Így készítik elő a gonosz végzet megnöbbant lelkű eszközei a forradalmat s bizony nem rajtok mulik, ha be nem következnek.

De azért nem fog bekövetkezni, hiszünk a magyar nemzet fölött örökös gondviselésben. A beálló forgotag elfogja a kegyetlen helyzet felidézésében ludas kontárokat seperi, és a nehéz idők meg fogják teremteni a *hivatott erőket*, a kibontakozás uttörőit. A hadiparancsban, bármily határozott és szigorú is annak a tenorja, a *hadsereg egysége* van hangsúlyozva, ezt pedig a *magyar vezényszó* nem veszélyezteti. Ugy mint a honvédség az ő magyar vezénylete mellett szerves kiegészítő része lehet a közös hadseregnek, s a legnagyobb hadműveleteknél is minden nehézség nélkül illeszthető annak keretébe, úgy a közös hadseregnek magyar része is lehet magyar nyelvű, annélkül, hogy a féltve-féltett egység érintetnék általa. *Csupán a tanácsadók felfogása, politi-*

kája az, mely ma a királyt a nemzet követeléssel szembe helyezi. El fog majd az ideje annak is jönni, a midőn az új éra emberei, Bánffy Dezső báróhoz hasonlóan, a nemzeti követelményekért nem a király ellenében, hanem vele egyetértőleg fognak küzdeni és a mikor a mi ezer megpróbáltatáson keresztül ment jó, öreg királyunk örömmel fog arról meggyőződni, hogy a magyarországi hadak magyarsága nem gyöngíteni, hanem igenis erősíteni fogják azt a hadsereget, melynek egységét annyira szívében viseli.

A csanádmezei szabadelpárt holnap, pénteken d. e. 9 órakor értekezletet tart, melyen a megyei közgyűlés tárgyai: beszéli meg s többek között, az ismert debreceni átirat fölött, a nemzeti követelmények tekintetében fejt ki álláspontját. A párt tagjait erre az értekezletre Szentes Vidor pártelnök hazafias hangú körlevélben hívta össze s előre sejtethető, hogy a hozandó határozat is hazafias lesz.

A Reichsrath Magyarország ellen.

(Sorozás és demonstráció.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17.

Ő felsége ma a következő kéziratot bocsátotta ki az osztrák miniszterelnökhöz:

Kedves dr. Körber!

Indítatva érzem magamat, hogy a Reichsrathot tevékenységének újból való felvétele végett 1903. szeptember 28-ára egybehívjam s megbízom önt az idevonatkozó további intézkedések megtételére.

Chlopy, 1903. szeptember 17.

Ferenc József, s. k.

Körber, s. k.

Mint Bécsből táviratozzák, a Reichsrath ülészsaka igen rövid lesz, mindössze három-négy napig fog csak tartani. Az ülészsak célja nem más, mint a már megszavazott ujonctörvény megváltoztatása akkép, hogy a felemelt ujoncjutalék helyett a régi ujoncjutalék iktattassék törvénybe.

Ezzel aztán beáll az a különleges ál-

lapot, hogy a közös hadsereg osztrák hadkiegészítő területeken fekvő ezredei kapnak ujoncot októberben, míg a magyar ezredek nem kapnak.

Híre jár, hogy az osztrák német pártok a Reichsrath rövid ülészsakát arra is fel fogják használni, hogy nagy demonstrációkat rendezzenek Magyarország ellen.

Körber tehát összehívhatja az osztrák Reichsrathot, mert soroztatni akar Ausztriában. Helyes. Minden magyar ember, aki az eseményeket mérlegelni tudja, erre a dologra csak azt mondhatja, hogy Körber jól teszi, ha ezt megteszi és minden körülmények közt kívánatos, hogy Ausztria soroztasson.

Alább világosan ki fogjuk fejteni, hogy miért erősíti meg ez a magyar álláspontot. Itt hadd mondjunk el egy-két nyájas szót az osztrák parlamentről és annak összehívásáról.

Sokan azt mondják, hogy hisz az osztrák parlament amugy is munkaképtelen. Ott olyan elemek vannak s a pártok közt olyan áthidalhatatlan ellentét van, hogy egymással nem tudnak másképpen érintkezni, mint szemenszedett gorombasággal. Így azután érintkeznek is egymással s a kocsisok és gaminok egész szótárát kimerítik, hogy egymásnak nyájasságokat mondjanak. Azonban a hadsereg, valamint a kiegyezés kérdésében csodálatos harmónia van a pártok között. A kiegyezésben Magyarország kiszípolozásáról van szó. Hogyne értenének egyet? A hadsereg pedig egészen osztrák. „Für unsere österreichische Armee!“ — kiáltják az osztrák parlamentben. Az egész ármádiában osztrák szellem uralkodik és így az övék a hadsereg. Persze, hogy mindent azonnal megszávnak, amit a hadsereg számára kérnek.

Usmert dolog, hogy a katonai javaslatokat egész komplexusban, és így az ujoncmegajánlást is megszavazták, de azzal a záradékkal, hogy törvény akkor válhat belőle, ha a magyar országgyűlés is megszavazza a katonai javaslatokat. A magyar országgyűlés pedig el nem fogadta. Az osztrák kormány fél a katonák lázadásától. Fél attól, hogy a harmadik évüket szolgáló katonák lázongani fognak és el akarják rendelni a sorozást. Erre a célra összehívják a Reichsrathot, hogy a megszavazott törvényjavaslat záradékát, mely a magyar ország-

gyűlésre vonatkozik, töröljék és így a sorozás Ausztriában végrehajtható legyen.

Ismételjük, hogy jól teszi Ausztria, ha a sorozást végrehajtja. Legalább világosan demonstrálják, hogy a hadsereg ügye belügy és a monarchia mindegyik fele ugy határoz a hadsereg kérdéseiben, amint neki tetszik. Egyszer s mindenkorra kivétkőzik ezzel a tettel Ausztria abból a jogból, hogy beleszóljon Magyarország intézkedési jogaiba, ha Magyarország a hadsereg kérdéseiben törvényhozásilag intézkedik. Ha egyoldalul sorozni lehet, akkor egyoldalul intézkedni is lehet más irányban, sőt minden irányban is. A hadsereg sokat hangoztatott „egysége“ nem érintetik az egyoldalul sorozással. Ezzel kikapcsolta Ausztria önmagát a hadsereg közösségéből s belügynek deklarálja a hadsereg ügyeit.

Mi magyarok régóta hangoztatjuk ezt és minden tekintetben megfelel a mi felfogásunknak. Mindig azt hajtottuk, mindig hangsúlyoztuk, hogy a hadsereg, amennyiben szervezetében közös, magyar is, legalább annyira, hogy a mi törvényhozásunk döntőleg beleszólhasson a hadsereg ügyeibe. És amennyiben magyar a hadsereg, annyiban magyar belügy is. Ez az álláspont volt az, amiért a hadvezetőség szörnyű jajveszékésbe tört ki mindig és krokodilkönyeket hullatott a fölött, hogy jaj, mi lesz a hadsereg egységéből, ha a monarchia valamely fele belügynek deklarálja a hadsereg kérdéseit?

Es ime, most Ausztria az, amely ezt megteszi és napnál világosabban, tettekkel és tényekkel demonstrálja, hogy a magyar álláspont volt helyes és az is marad.

Ne is jusson ezek után eszébe sem Ausztria kormányának, sem a hadvezetőségnek, hogy beleszóljon abba, amit Magyarország törvényhozása, a magyar közvélemény kíván a hadsereg vonatkozásilag. Amit szabad Ausztriában, ami ott törvényes, az csak nem lehet tilos és törvénytelen Magyarországon. Olyan precedens ez az osztrák sorozás, amely visszavonhatatlanul a magyar felfogás igazságát, helyességét és egyszersmind győzelmét jelenti. Vége minden kertelésnek és senki sem mondhatja ezután, hogy Magyarország volt az, amely tettekkel választotta ketté a hadsereg kérdéseit.

Visszafelé sült el.

Írta: Szépfaludi Ö. Ferenc.

Az édesapám mindig azt tanácsolta, hogy körültekintés, elővigyázat, fontolva lépés még a göröngyös úton is biztossá teszi a haladást.

Az apámnak voltak igen különöc, de ő szerinte hasznos elvei, így a többi közt az is, hogy az ember minden idegent, a kít nem ismer, ha nem is notórius gazembernek, de mindenestre gyanusnak tartson, a kire még a sétapálcaját se bizza, míg rá nem bizonyul, hogy becsületes.

Nem is biztam volna még a vasutnál sem idegen hordárra vagy más valakire a holmimat, mikor utaztam, mert előre meg voltam győződve, hogy káromat vallom, meglopnak, kirabolnak, megfosztanak mindentől.

Azt is mondta az apám, hogy ha valaki gazdag ember hírében áll, háza s vagyona van, azért még korántsem bizonyos, hogy gazdag is, mert annyi adóssága lehet a teherlapon, hogy a mérleg serpenyőjében az egész gazdagságát lebillenti.

Az apám nagy figyelemmel olvasta a hírlapokat, hanem mégis legtovább időzött mindég az árverések rovatánál s nem egyszer gunyosan felkacagott:

— Ej, ej, ezt is tómodu embernek tartottam s ime árverezik nemcsak az ingatlanát, de az ingóságait is.

Csak azt nem értette egészen szegény jó apám, hogy némelyik gazdag embernek folyvást licitálják a vagyonát és soha el nem licit-

tálják. A becsületes öreg, bár hites ügyvéd volt, nem tudta, hogy minderre csak az „ügyesség“ képes. A szomszéd fiskális barátunk, kít egyszer ez irányban interpelláltunk, magyarázt meg az árverés elé tornyosítható akadályok hosszú sorát s aztán azzal végezte, hogy mindezt ügyvédi „ügyesség“.

Eddig csak azt tudtam, hogy a kinek semmije sincs, attól nem lehet valamit elvenni, hanem, hogy a kinek van s árverezik a vagyonát, még sem szorítható minden áron a fizetésre, az megfoghatatlan volt előttem. De a szomszéd fiskális előtt nem. S neki volt igaza, mert éveken át folyvást olvastuk egyes emberek ellen a kitűzött árveréseket, melyeket sohasem tartottak meg.

Az apám olvasmánya csakhamar az én olvasmányom is lett. De az árverési hirdetések rovatát megtöltöttem a telekkönyvvel. Utána néztem minden gazdag ember telekkönyvének! hogy mint áll? Mennyire tehető a vagyona? Ha kifizeti adósságait, mennyi marad? Semmi közöm nem volt ezekhez a gazdag emberekhez, de büszke önérzettel vallottam be magamnak, hogy minden képzelt vagy híresztelt Krózusnak a zsebe lenekéig látok.

Egy barátom, aki levéltárnok volt, majd minden emberről tudta a városban, hogy hány éves? Egy másik barátom betanulta a kalendárium szentjeit, a mint a naptárban egymásután következnek. Egy harmadik, bevágta az európai összes vasutak menetrendjét, tudta, honnan és mikor indulnak a vonatok, pedig megfigyeltem, tiz év alatt még az első stációig sem utazott a városból. Érdeklődés, passzió ez, épp olyan,

mint a légyfogás, vagy lepkekergetés, vagy akár horoggal való halászás, vagy akár a zsugori ember pénzolvasása. Mindenkinék respektálni kell a mulatságát.

Nekem sajna, a privát passzióm megégette a körmömet s hogy ma aglegény vagyok és nem a legboldogabb házasember, azt a kotnyelkskedésemnek köszönhetem. Többet akartam tudni, mint kellett.

Fiatal prókátor voltam. Egy év előtt nyitottam meg az ügyvédi irodámat s már is annyi kliensem volt, hogy alig győztem a munkát. A lányos házaknál szívesen láttak, mert nem tartoztam az utolsó gavallérok közé.

Legörömestebb mentem egyik törvényszéki bíró: Gódi Samu házához, hol a mama a megtestesült finomság, háziasság volt s Eveline leányát is, ki a megszólalásig hasonlított hozzá, szintén a legtisztelendőbb házierényekben nevelte.

Ugy vettem észre, hogy sohasem vagyok alkalmatlan a háznál, sőt ha néhány napig nem láttak, az öreg Gódi Samu bácsi okvetlenül megszólított:

— Ej, kedves öcsém, már azt hittük, beteg. Az asszonyok is aggódnak magáért. Menj s vigasztalja meg.

Es én kétszer sem mondtam magamnak, hanem indultam látogatába, vigasztalóra.

Beh szép egy leány is volt ez az Eveline. Dus fekete haja, kék szeme, magas, karcsu. Szép volt, ha kendőt vett a fejére, szép ha díszben jelent meg. Egyszer a kutnál láttam meg kötőben, pongyola otthonkában, kivágtott házi cipőben s azt hittem, így öltözködnek az

Igenis, Ausztria és annak kormánya az, amely ezt teszi.

Erre gondoljanak azok, akik a hadsereg kérdéseit még mindig alárendelik Ausztriának, pusztá szolgaságból és meghunyászkodásból. Ausztria jelölte meg az utat. Nekünk csak ezen a megjelölt uton kell tovább haladnunk.

TÁVIRATOK.

A balkán mozgalmak.

Konstantinápoly, szeptember 17. A külföldi lapokban jelentett a jerikói orosz kolostor ellen állítólag elkövetett kihágásokról sem a portánál, sem a nagykövetségeknél nincsenek jelentések.

London, szeptember 17. A Daily Chronicle szerint a kormány elhatározta, hogy Konstantinápolyban előterjesztést fog tenni a macedóniai megszállások megszüntetése végett. Hír szerint az előterjesztéseknek egy görög hajórajnak kiküldésével fognak nyomtatékot adni.

Konstantinápoly, szeptember 17. A szerreszi szandsákban történt nagy bandaküzdelmekről szóló szofiai híreket sem a porta, sem pedig a konzulok táviratai nem erősítik meg.

A leánykereskedés ellen.

Lemberg, szeptember 17. Itt a leánykereskedés megszüntetésének módzatai s az arra irányuló mozgalom megindítása céljából előzetes érkezellet volt. Elhatározták, hogy egész Galiciában helyi bizottságokat szerveznek a leánykereskedelem üldözésére. A gyűlésen Ném-tországból érkezett képviselők is részt vesznek. Schmelkes rabbi indítványára kimondták, hogy a zsidó templomok szószerűről kell hirdetni, hogy minden hitű zsidónak erkölcsi kötelessége a leánykereskedők denunciaciása.

A kereskedelem magyarosítása.

(Az aradi kereskedők köre könyve.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Egy év előtt, Kossuth Lajos születésének századik évfordulóján, az *Aradi Kereskedők Köre* pályadíjat tűzött ki oly munka megírására, amely a hazai kereskedelem teljes megmagyarosítására vezető módokat, eszközöket megjelöli. A 200 koronás pályadíjat *Koltai Mátyás* fővárosi magántisztviselő nyerte meg, s a pályanyertes

mű ma, egy nappal Kossuth születésének újabb, 101-ik évfordulója előtt jelent meg könyv-alakban.

A pályanyertes munka az *Aradi Kereskedők Köre* előszavával jelent meg. Az előszónak érdekes sorai ezek:

Ezen a szent ünnepen (Kossuth Lajos születése századik évfordulóján) szállottak meg bennünket, a kik egy vidéki város kereskedői és kereskedelmi alkalmazottainak közös testületét alkotjuk, a magyar kereskedelem idegenes volta felett való elmékedések. És ezek nyomán mindjárt eszünkbe jutottak a vádak, a melyekkel a magyar kereskedő osztályt — fájdalom, ép e nemzethez való közül — sokan illetik. Azzal rágalmazták a többek között, hogy kozmopolita. Ilyen, — mondják — mert a mesterségében van. Es erre gondolván, arra a következtetésre jutottunk, hogy az, ami eddig akadály volt a kereskedelem hathatósabb magyarosodásának: a létért való küzdelem, — az teszi épen most elkerülhetetlenül szükségessé, hogy mielőbb hozzáfogjanak kereskedőink az idegenszerűség söpréséhez, s a teljes megmagyarosodásához. Ha a magyar kereskedő-osztály a nehéz küzdelmekben, a melyeket megkezdett és a melyek rája várnak, az ország többi polgárainak rokonszenvére, támogatására számít — és arra szüksége is van — akkor elsőben is azt kell megmutatnia, hogy érzésben, tettekben és nyelvben méltó, igazi polgárait egyesíti a hazának. Azt: hogy elsőbb magyar emberek és aztán kereskedők.

Maga a mű előbb a kereskedelem megmagyarosodásának nagy nemzeti jelentőségét fejtegeti, majd igen érdekesen, a történeti adatok buzgó föl kutatásával fejti ki, hogy mért lett németé már a kezdetben a magyarországi kereskedelem, mi gátolta abban, hogy megmagyarosodjék, és mi volt az oka, hogy a magyar középosztály elzárkózott a kereskedő pályától. Még a 19. század elején — mondja, — nálunk a kereskedelem nem „rangos” foglalkozás volt s a kik azzal keresik kenyerüket, uzsorásoknak és csalóknak kereszteltetnek el. Báró Orczy mondja egyik versében:

Illik-e magyarhoz csalfa kereskedés
Mivel ebből jöhet erkölcsvetemedés?

Persze ily vélelem mellett nem lehetett népszerű a magyarok előtt a kereskedés.

A következő részben a kereskedelem mai idegenszerű voltát festi igen érdekesen, azután áttér a magyarosodás eszközeire. Sorra veszi

azokat az intézményeket, a melylyel a törvényhozásnak kellene a kereskedelmet magyarosítani, azután a kereskedő társadalomnak ezen a téren való kötelességeit fejti ki. A *kereskedelmi egyesületek* hivatását így ecseteli:

A kereskedelmi testületek szakok szerint felosztott alosztályai tagjait kötelezhetnék arra, hogy üzletükben és irodájukban az írásbeli muukatokat kizárólag magyarul végezzék, a személyzettel feltétlenül, a vevőközönsséggel pedig a lehetőségig magyarul beszéljenek; a kereskedelmi utazókkal, akik egy része kereskedelmünket egyenesen megmételtyezik a német szellemmel, csakis magyar nyelven álljanak szóba, a hazánkban előállított cikkeket csakis magyar gyárostól szerezzék be, s végül az idegen gyárosokkal és nagykereskedőkkel való érintkezésben kizárólag a magyar nyelvvel éljenek. Ha megtörténhetik az, hogy a hazánk területén lakó kereskedő visszaküldi a magyar gyáros számláját csak azért, mert a magyar nyelven — az állam hivatalos, nemzeti nyelvén — van megírva, mennyivel inkább követeljük meg mi az idegen gyárostól, hogy velünk nemzeti nyelvükön érintkezzenek? Ha kereskedőink alkalmazkodni tudnak az idegen nyelven beszélő fogyasztókhoz, alkalmazkodjék az idegen gyáros és kereskedő is magyar vevőihez. Eddig is csak a magyar nemzet és türelmes kereskedőin eshetett meg az, hogy a mi szabály az egész világban, nálunk nem respektáltatott: nem az eladó alkalmazkodott a fogyasztóhoz, nem az osztrák, német, francia stb. gyáros magyar vevőjéhez, hanem megfordítva. Itt az ideje tehát, hogy a magyar kereskedők is öntudatra ébredjenek.

A kereskedelmi testületeknek — ama hivatásuk mellett, melyet a kereskedelmi érdekek képviselője, a testülete, a testületi szellem és szolidaritás ébrentartása, a hazafias érzés fokozása, a kereskedelem magyarosításra vonatkozó ideák felvetése és ez ügyben hozott határozatainknak végrehajtása körül betöltenének — főfeladatuk az volna, hogy különféle kereskedelmi kérdések felett — yakori összejövetelekkel, vitaestélyeken, pályázatok kiírásával — alkalmat adjanak az eszmecsere, a magyar szellemben való gondolkodásra és a tagok magyar nyelvi tudásának tökéletesítésére.

Hangulatos végszóval zárja a szerző a művét, a mely a magyar kereskedelmi körökben bizonyára rokonszenvenvel és elismeréssel fog találkozni.

A művet az *Aradi Kereskedők Köre* választmányának ma esti ülésén, lendületes be-

angyalok. A bálban kivágott ruhában s a templomban nyakig begombolkozva egyaránt egyetlen volt.

Tervezgettem, számitgattam hány év múlva leszek abban a kedvező helyzetben, hogy egy feleséget eltarthassak. Nem akartam hozományt nőszülni, büszke voltam magamra és a tehetségemre; ugy gondoltam: milyen lélekemelő momentum lesz az, mikor a jövődöbeli apósom meg fogja kérdezni: „No, fráter menyinyi adósságunk van?” — s én kidüllesztett mellél, büszkén fogom mondani, hogy: „Egy fillér sincs!” — Van egy ilyen nyilatkozatnak az önérzetes ember előtt annyi értéke, mint annak a bugyellárisnak, melyet a fiatal asszony nyál adnak a fiatal férjnek.

Gyült, gyült a kincs, de még nem volt elég.

Hallottam ugyan említeni, hogy az öreg Gódi-nak birtoka és takarékpénztári betétje van, leánya pedig Evelinenél több nincs, de elveim nem engedték hogy másra is támaszkodjam, mint magamra. A mankó akármilyen díszes, akármilyen fényes, mégis csak mankó. Ha aranyból van is: akkor is.

Az én feleségemnek — az volt a vágyam — minden kényelmet meg kell találnia otthon. hogy ne jusson eszébe leánysága, az elhagyott szülői ház s ne keljen mondania: erről is, meg arról is le kell mondania, mert a férje kasszája nem bírja.

Nem vallottam még szerelmet Evelinének, de azért meg voltam győződve, hogy most akárki is jöhet kérőbe, valami szives fogadtatásra nem fog találni.

A hosszú látogatásom alatt, mert még mindig nem nyilatkoztam, többen is ellátogattak Gódiékhez. Volt köztük egy elegáns megjelenésű huszárfőhadnagy is, meg egy törvényszéki albiró, kik mindketten számot tettek a társadalomban. Berzsenyi Kálmán, a huszárfőhadnagy, csak olyan helyekre járt, ahol biztos kaució kandikált elő, Gránicz Endre, az albiró csak a mulatság, az időöltés kedvéért kereste fel a lányos házakat, nála a kaució mellékes volt, hanem a szépség a főirányadó, mert ő amatőr, a ki a szép hölgyek közt a szépség muzeumában képzelte magát s üres óráiban a festészettel is foglalkozván, egy-két leányismerőst meg is örökítette rajzalbumában.

Berzsenyi főhadnagy ur olyan sűrűn tette látogatásait Gódiéknél és Eveline annyi figyelemességgel volt iránta, hogy az én fiskális eszem azonnal belátta, hogy ez vagy igaz érzélem, vagy egy kis lecke az én hosszas halogatásomerc.

Egyszer a pertárban Gódiékról beszélgetve egy kollégámmal, megjegyeztem, hogy Berzsenyi Kálmán főhadnagy ur, a ki párti vadász, valószínűleg nagyot fog csalódni a Gódi-vagyonyban, mert na Gódi Samu biró ur olyan tekintélyes vagyonnal bírna, bizonyára nem hivataloskodnék. A kollégám felvilágosított, hogy Gódi Samu azelőtt ügyvéd volt s a legnagyobb klienturával bírt és csak azután, hogy magát jól fölszedte, lépett a birói pályára. „Ha csalódás érheti Berzsenyi Kálmán főhadnagy urat, az csak kellemes csalódás lesz!” — végezte beszédét a kolléga.

Ejh én, a ki az árverési hirdetéseket azelőtt végigtanulmányoztam, kinek a tenyerén volt azelőtt minden módos embernek a zsebe, miért ne nézhetném meg most is, Gódi Samu vagyona hogy áll a teherlapon?

A fiskális kollégám is azt mondta: nincs abban semmi bűn. Meg is néztem. A Gódi-vagyon tiszta, tehermentes, csakugyan a család csak kellemes lehet. A kollégának igaz van.

Nem tulajdonítottam ennek a telekkönyvi „szemlé”-nak semmi különösebb fontosságot s azért harmadnap egész nyugodt lelkiismerettel indultam Gódiék látogatására.

Hívós fogadtatásra találtam s hamarosan nem is sejtettem az okát.

Rövid negyedórai időzés után, mikor éppen kalapomat akartam venni s ez alatt is gondolkodtam, mi lehet a változott helyzet oka — talán Berzsenyi főhadnagy megelőzött a nyilatkozatban? — lé ett a szobába Gódi Samu.

A törvényszéki biró ur szigorú ábrázata egy pillanatra megdöbbenett. Homlokát ráncba szedte, mintha halálos ítéletet hirdetne ki.

Feletem fordult s köszönés, üdvözlés nélkül így szólt: „Tisztelt uram! Gódi Samu vagyonán nincs egy fillérnyi teher sem, hanem azért az uraságod további látogatásait nem óhajtjuk!”

E tragikus jelenet után a hős menthetetlenül elbukott. Az óvatosság s körültekintés fegyvere visszafelé sült el.

Agglegény maradtam, agglegény forró szerelemmel a szívemben. Nem Eveline volt az oka.

széd kíséretében mutatta be *Tedeschi* Viktor elnök. A kör kétségen kívül hazafias, dicséretes dolgot tett a pályázat kiírásával s a könyv közreadással, tanujelét adván ezzel az aradi kereskedők hazafiságának.

A könyv, a mely ifj. *Klein Mór* bizományaiban jelenik meg, néhány nap múlva a könyvkereskedésekben is kapható lesz *60 fillérért*; előjegyzéseket a kör, s a bizományos cég már most elfogad. A mű csinos, izléses külseje az *Aradi nyomda részvénytársaság* érdeme.

A király a hadsereghez.

(A nemzeti engedmények ellen.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17

A mai nap legnevezetesebb eseménye az a legfelsőbb hadparancs, melyet a király a hadsereghez intézett és a mely, tekintettel a magyar politikai válságra, *óriási szenzációt keltett a politikai körökben*. A hadparancs híre — mint Budapestről jelentik — futó tűzként terjedt el a képviselők között, a kiknek hírlapírók adtak hírt erről a nagyfontosságú eseményről. A hadparancsban, miként az alább szóról-szóra olvasható, a király, mint legfőbb hadur kijelenti, hogy a *felsőjogokból nem enged és a hadsereg egységét érinteni nem akarja*.

A képviselők pártkülönbség nélkül döntő jelentőségű eseménynek tekintik ezt a hadparancsot. A szabadelvűpárti képviselők már ennek következtében is elérkezettnek látják az időt arra, hogy a *szabadelvűpárt most már mielőbb megtartsa a pártértekezletet és ott körvonalazza álláspontját*. A hozandó határozathoz kell szerintök hozzákapsolni a válságból való kibontakozás módját. Egyelőre azonban bevárják *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnöknek vissza érkezését Budapestre, a mi közvetlenül *Vilmos* császár elutazása után megtörténik, Bizonyosra veszik, hogy *Héderváry* grófnak sem lesz többé kifogása a pártértekezlet megtartása ellen.

A függetlenségi párt tagjai valóságos *kmsternációval* fogadták a hadparancs híret. Többen közülök elhatározták, hogy *Kossuth* Ferencnek sürgönyözni fognak és felkérlik, hogy azonnal jöjjön a fővárosba és hívjon össze pártértekezletet. Valószínűnek tartják, hogy *Kossuth* még ma éjjel, legkésőbb reggel megérkezik és holnap délutánra már tanácskozásra hívhatja össze e pártnak Budapesten időző tagjait. Nem tartják kizártnak, hogy *Kossuth* most már lemond sátoraljaujhelyi útjáról is, a mely három napot vett volna igénybe és már vasárnapra, esetleg hétfőre összehívhatja a párt tagjait a kiket sürgönyileg hivatnának fel Budapestre.

Mindeme tervek azzal kapcsolatban merültek fel, hogy a legfelsőbb hadparancs ha nem kifejezetten is, de *határozottan kizárja a magyar vezényszó megadását*. Hogy minő álláspontot foglal el most az ellenzék, azt csak a párttagok összességének meghallgatásával dönti el.

E fő esemény mellett egészen eltörpül *Szell* Kálmán reichenau-i szereplése, melyről ma azt hallottuk, hogy annak igenis politikai jelentősége és fontossága volt, azonban eredménytelen maradt.

A hadparancs szövege.

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Bécs, szeptember 17. O császári és királyi apostoli felsége a következő legfelsőbb hadparancsot méltóztatott kiadni:

Fontos államügyek vettek igénybe abban az időben, a melyet oly szívesen szenteltem volna a 7. és 12. hadtest ezidei hadgyakorlatainak. Miután ő császári és királyi fenségét *Ferenc Ferdinánd* lovassági tábornok urat biztam meg helyettesítésemmel, az ő jelentései által folytonos tudomással bírtam a hadgyakorlat lefolyásáról és *elvárt meglepedésemre* szolgált, hogy ő császári és királyi fenségétől a hadsereg két hadtestének, valamint a magyar honvédség bevont nagyobb csapattesteinek *összál-lapotáról és felmutatott eredményeiről csak dicséretet és elismerést hallhattam*.

Jelen lévén a galíciai nagyobb lovasági hadgyakorlatokon, meggyőződhettem azoknak tanulságos alapjáról, vezetéséről és keresztüviteléről, valamint az összes résztvett csapatok kitünő állapotából és a felmutatott eredményekből *ujból meggyőződhettem és ítéletemnek biztos alapot nyerhettem összes haderőm minden részének katonai értékéről, valamint odaudásteljes munkaöröméről és egyértelmű együttműködéséről*.

A fennálló és kiprobált intézményekhez *annál inkább kell és akarok ragaszkodni*. Nevezetesen hadseregem — a melynek szilárd szervezetét egyoldalú törekvések ama magas feladatok felismerésével, a melyeket az a monarkia mindkét államterületének javára betölt, alkalmasak volnának megglazítani, — tudja meg, hogy én soha sem adom fel azokat a jogokat és jogositványokat, a melyek az ő legfőbb hadurának biztosítva vannak.

Maradjon hadseregem közös és egységes, a milyen most, *maradjon az az erős hatalom az osztrák-magyar monarkia megvédelmezésére minden ellenség ellen*.

Egész haderőm *esküjéhez hiven* fog előrehaladni a komoly köteleltségteljesítés útján, áthatva az egyetértés és harmónia azon szellemétől, a mely minden nemzeti sajtáságot tisztel és minden ellentétet megold, a midőn minden népfaj különös előnyeit a nagy és egész javára értékesíti.

Chlopy, 1903. szeptember 16.

Ferenc József s. k.

A sajtó véleménye.

Mint fővárosi tudósítónk táviratozza, az esti lapok mind a ma megjelent hadparancsról *vezérekkezeknek s ahhoz igen érdekes kommentárokat fűznek*. A félhivatalos *Magyar Nemzet* így ír:

Természetesnek fogja találni minden higadtan és tárgyilagosan gondolkozó ember, hogy olyan válságos viszonyok közt, mint a maiak, a midőn éppen a katonai kérdések képezik a válság tengelyét, O felsége mint legfőbb Hadur megnyugtanni kívánja a hadsereget

az iránt, hogy annak *szilárd szervezetét fenn akarja tartani*.

Az ellenzék esti lapja, a *Magyarország*, ezeket mondja:

A nemzetnek erre a hadparancsra más felelete nem lehet, mint a *tömeges adómegettadás*. Ujencot már nem kap a hatalom a magyar nemzettől, legfeljebb egypár száz gyászmagyar áll be önkénytelen az osztrák zászló alá. *Ne kapjon pénzt sem*, ám tessék akkor fenntartani az egységes hadsereget pénz és ujonc nélkül.

A miniszteri kombinációknak és a válság megoldása iránti találgatásoknak most már vége szak dt. A mikor az egész nemzetnek *be- esületbeli kötelessége a végsőig menő ellentállás*, akkor *tisztességes magyar ember nem vállalkozik ezen ellenállás legyőzésére*.

Izgalom a szabadelvű pártban.

Az országos szabadelvű párt helyiségében rendkívül izgatott volt ma a hangulat. Estefelé benépesült a pártkör, ahol állandóan a király hadparancsáról beszéltek, még pedig *nagy izgalomban, sőt elke- seredéssel*. Csoportok képződtek a termek minden sarkában és késő éjjelig folyt a megbeszélés, tanácskozás a felett, a mi történt.

Egyes csoportok *élesen elítélték azt a módot, melyet a király tanácsosai választottak az uralkodó véleményének nyilvánítására*. Még levertség is volt észlelhető, mert most *még kevésbé látják a lehetőségét valamelyes kibontakozásnak*. Meg vannak győződve arról, hogy a *felsőjog határozott állásfoglalása épp oly határozott állásfoglalásra fogja kényszeríteni azokat, kik a magyar nemzeti eszme szolgálatában a hadsereget a nemzet kötelekébe akarják vonni*. Ennek pedig beláthatatlan harc és küzdelem lesz a vége.

Rendkívül elítélték azt is, hogy a *királynak e hadi parancsa a politikai kérdések feszegetését viszi bele a hadseregbe, holott a hadseregnek a politikától mindig tisztán kellene állani*.

Szintugy határozottan elítélik a királyi kézirat azon kifejezését, a mely *„egységes hadsereg”-ről* szól, holott az 1867. évi XII. t. c. világosan kimondja, hogy a magyar honvédség a közös hadseregnek *al- kót* részét képezi, egységes hadseregről tehát szó sem lehet, legfeljebb a hadsereg egységéről.

Valósággal a magyar nemzet megsértését látják a párttagok a hadparancs ama kitételében, mely a magyar nemzetet *„nép- törzs”* szóval illeti.

Az izgatottság némileg csillapult, a mikor *Khuen-Héderváry* gróf megjelent a pártkörben s igyekezett a forrpontig izgalmas hangulatot mérsékelni. Kijelentette, hogy *rendkívül sajnálja, hogy ő most nem felelős miniszter s így nem vállalhatja el a felelősséget a legfelsőbb kéziratért*. Minthogy ő felsége *hadparancs formájában* adott kifejezést véleményének, nincs is ingerenciája ő felsége ezen ténykedésére, melyet mint legfelsőbb hadur a hadsereggel szemben gyakorolt.

Mindezekhez járul még az, hogy a szabadelvű párti képviselőknél erős *meg- bánás érzete* vett erőt. Azt hangoztatják, hogy *ha a pártkonferenciát összehívták volna, melyen a párt állást foglal ez a hadparancs semmi esetre sem jelent volna meg*.

Nyomban meg is indult egy mozgalom a pártértekezlet összehívására és egy

iv került forgalomba, melyen eddig *nyolc képviselő* kéri a pártértekezlet összehívását. Az ívet átadták *Podmaniczky Frigyes* báró pártelnöknek, azon kérelemmel, hogy sürgősen hívjon össze pártkonferenciát.

A Ház egybehívása.

A függetlenségi pártkörben a hadparancs *leirhatatlan konsternációt idézett elő*. A hadparancsban foglaltakat **egyenesen alkotmány sértésnek minősítik**. A függetlenségi pártkörben konferenciára gyűltek össze, de csak tíz képviselő volt jelen, mert csak annyian tartózkodnak ez idő szerint a fővárosban.

A párt elnöksége nyomban táviratozott az ország minden részébe, hogy a függetlenségi képviselőket Budapestre citálja. A jelen voltak előre elkészítették a kérvényt, melyben a Ház összehívását fogják kérni. Ezt a kérvényt a ma este és holnap reggel érkező képviselők aláírják, aztán rögtön átadják a Ház elnökének.

A függetlenségi párt azt követeli, hogy *legkésőbb szeptember 23-án hívják össze a képviselőházat*, a mikor a Reichsrath is tanácskozássra gyűl egybe.

Hangok Bécsből.

A Bécsben ma este megjelent esti lapok is kivétel nélkül a hadparancsról cikkeznek, a melyet külön kiadásokban hoztak nyilvánosságra. Valamennyi cikk *kéremel* a hadparancs *erélyes hangját* és hozzáteszi, hogy a Reichsrathot csak ezen hadparancsra lehetett összehívni.

Osztrák politikai körökben azt beszélnek, hogy a hadparancs tekintettel arra, hogy a német császár holnap érkezik Bécsbe, *különös politikai jelentőséget nyer* és éppen ez volt a fő oka annak, hogy a hadparancsot ma tették közzé, hogy abban a pillanatban, amikor az uralkodó a leghatalmasabb szövetséges társát várja, a monarchia egységét és nagyhatalmi állását hangsúlyozza.

Beavatott bécsi körökben azt állítják, hogy a hadparancsot azért is bocsátották ki most, hogy az uralkodó budapesti utazására a talajt előkészítse. Mert világosan kitetszik ebből a hadparancsból, hogy mily csekély a mértéke azon nemzeti engedményeknek, melyekre a magyarok a hadsereg kérdésében számíthatnak.

Egy osztrák politikus kijelentette, hogy a hadparancsban világosan benne van, hogy a korona mindazon törekvéseket, melyek a birodalom innenső felében a birodalom két felének elválasztására az *önálló vámtarifa felállítására és a gazdasági közönség megszüntetésére* irányulnak elvágja.

A *Neues Wiener Abendblatt* kijelenti, hogy hadparancsot eddig kizárólag katonai szolgálati ügyekben bocsátottak ki. Ilyen hadparancs mint a mai, még *sohasem látott napvilágot*.

A *Neue Freie Presse* a hadparancsban a *legfontosabb politikai kijelentését* látja a koronának, melyet a magyar válság kezdete óta tett a császár a hadseregére vonatkozólag a nemzeti követelésekkel szemben.

A *Reichswehr* azt írja, hogy a döntő szó elhangzott és a magyar optimisták, akik alapvető változásokat vártak, immár belájják, hogy hasztalan táplálnak ilyen vérmes reményeket.

A *Deutsches Volksblatt* esti lapja azt írja, hogy a király szava egyszerre véget fog vetni minden jogtalan követelésnek.

SZÍNHÁZ ES IRODALOM.

* **Baleset egy főpróbán.** A budapesti Operaházban ma délelőtt a *Lohengrin* főpróbáját tartották meg. A párbajjelenetnél *Antes* ugy fejbe vágta kardjával *Becket*, hogy ez *eszméletlenül összerogyott*. Fején tíz centiméteres sebet kapott. Beck magához tért ugyan, de a Lohengrin holnapi előadásán nem vehet részt.

* **Elszerződött színészek.** Egyik színházi lap közli az alábbi híreket: *B. Szabó József*, az aradi színház énekes bonvivántja, október elsejétől kezdődőleg a Magyar Színházhoz szerződött. *Károlyi Leonát* Megyeri Dezső, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója október 1-től koloratur énekesnőnek szerződött. *Bejczy György* az aradi színházszólattól visszaszerződött Krecsányi Ignác társulatához.

* **A bérlők figyelmébe.** A színház pénztárnoka közli: A régi bérlők joga vasárnap, *szeptember 20-án déli 12 órakor lejár*; akik még nem intézkedtek bérletük iránt, kérem méltóztatassanak engem értesíteni, illetve a bérletért 20-ig befizetni a színházi pénztárnál, hogy régi jogaikat el ne veszítsék. Bérletni lehet október 1-ig, különösen *páholyokat földszinten is*, a páros napokra, szemben a színpaddal. A ki nem váltott előjegyzett helyek szeptember 20-án délután 3 órakor vehetők át. *A hely és bérletárak tíz százalékkal leszállítottak*. Tisztelettel, *Gonda László*, színházi pénztárnok.

A helyárak leszállítása óta, mint értesülünk, nagyobb mértékben emelkedik a bérlet. A bérlők névsorát keddi számunkban fogjuk közölni.

A szerb forradalom.

(Ujabb összeesküvés számai.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17.

A szerb katonai forradalomban e héten jelentős fordulat várható. Ez elfogott tisztek bünperét ugyanis *pénteken vagy szombaton fogja tárgyalni a katonai törvényszék*. Hogy mi lesz az ítélet, azt sejtteni sem lehet, de vannak, a kik tudni vélik, hogy nagyon enyhe lesz a büntetés.

A forradalomról a következő újabb híreket vettük:

A belgrádi hivatalos „Telegraph” sietett megcáfolni azt a hírt, hogy *Péter király megkereste volna a cárt, hogy Oroszország változtassa meg azt az álláspontot, melyet a királygyilkosságban résztvevő tisztek ellen elfoglalt*.

Ezzel szemben hitelt érdemlő helyről terjedt el a hír, hogy egy ilyen irányú, könyörgő tartalmu irás tényleg van, de meghallgatásra nem talált. A Pétervár és Szerbia közötti hagyományos jóakarati szálai elpattantak és addig is úgy maradnak, míg Péter királynak nem lesz ereje és akarata megbüntetni a királygyilkos tiszteket, amint ezt a cár szinte parancsolóan kívánta. Minden látszat szerint ez a kívánság, melyet *Ferenc József* király is oszt, nem fog teljesülni, mert Szerbiában nem a király, hanem a királygyilkos tisztek ural a helyzetnek.

A király kormányát a hatalmak elismerték, de a király maga mindaddig ki lesz zárva az uralkodók sorából, amíg az összeesküvő banda hatalma alatt marad. Ebből az okból a belgrádi új konakban arra az elhatározásra jutottak, hogy a bécsi és pétervári udvaroknál tervezett bemutatkozást a jövő évre halasztották.

Péter király kíséretében most csak a királygyilkosok lehetnének, ezekkel pedig semmiféle orosz vagy osztrák-magyar előkelőség nem érintkezhetik.

A katonai törvényszék ma tárgyalta a Nisben letartóztatott tisztek tiltakozását, holnap pénteken vagy szombaton pedig megkezdődik a tisztek bünprének tárgyalása. A vád-

lottakat a katonai büntetőtörvény alapján helyezik vád alá.

A hadügyminiszteriumban azon a nézetet vannak, hogy az ítélet legfeljebb egy évi fegyházra szól rangvesztés nélkül és hogy ezenfelül a királyi kegyelmezési jog gyakorlása is várható. *Mi.sics* ezredes az egész esetet gyerekségek minősíti.

Belgrád, szeptember 17.

A „Velika Srbia” mai száma *ujabb katonai összeesküvésről* ad hírt, amelynek élén állítólag *Catargi*, a Karagyorgyevics-család egy közeli rokona áll.

Belgrád, szeptember 17.

A *Narod, Gyója* államtanácsos lapja, mai számában éles támadást közöl *Bécs városa* ellen, a mely mindig főfészke volt a Szerbia ellen irányuló agitációknak és összeesküvéseknek.

Szövőgyár Aradon.

(Angol mérnökök a polgármesternél.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

Évek óta tervezik angol vállalkozók, hogy Aradon szövőgyárat létesítsenek. Ugy látszott már, hogy a hosszú halogatásnak a terv elalvása lesz a vége.

Most azonban *ujabb lendületet vett az ügy*, s a gyáralapítás közel áll a megvalósuláshoz. A szövőgyár ügyében ma három angol érkezett Aradra: *Shrubsole U. H.* londoni geológiai tanár, a hirneves tudós, *Claridge Vilmos* londoni és *Starry Worsnop* bratfordi mérnökök. A vállalat képviselői holnap kezdik meg a tárgyalást *Institóris Kálmán* polgármesterrel.

A gyáralapítási terv, melynek ügyében az angolok ide jöttek, tulajdonképpen nem az ismeretes régi tervnek a folytatása. A tárgyalásokat úgy az állammal, mint a várossal egészen új alapon veszik fel. A gyár maga sem olyan lesz, aminőnek eddig létesíteni akarták. Eddig ugyanis *gyapot fonó- és szövőgyárról* volt szó, míg most *gyapjú fonó- és szövőgyárat* terveznek, vagyis nem növényi, hanem állati anyagot dolgoznak fel.

Mint értesülünk, a gyár alapítói a kereskedelmi miniszterrel már megegyeztek a különböző kedvezményeket és állami támogatást illetőleg s most már arról van szó, hogy megállapodjanak valamely várossal is, melyben a gyárat felállítják. *Shrubsole* és két társa többek között az alkalmas hely kiszemelése dolgában utaznak Magyarországon. Mint mondják, *legjobban szeretnék, ha a gyár Aradon létesülhetne*. Araddal ugyanis tárgyalnak már e dologban a fentebb említett régi terv idején.

Institóris Kálmán polgármestert holnap délelőtt keresik fel, hogy tájékozódjanak, vajjon a várostól mit várhatnak tervük keresztülvitele esetén. Az angol szakemberek programjában egyben a város területén a gyárnak megfelelő terület kiválasztása is szerepel.

A város annak idején a régi tervezőknek a kurticsi út mellett *ingyen telket* s hosszabb idei községi adómentességet adott.

A terv, mely, úgy látszik, most már teljesen komoly irányt öltött, mindenesetre örvendetes a városra nézve, s azt a bizalmat, melylyel az angolok irányunkban viseltetnek, ők is elvárhatják tőlünk.

Shrubsole tanár, a vállalkozás vezérembere különben is rokonszenves nálunk. Neve általánosan ismeretes azon felolvasásai révén, melyekkel Magyarországot hazájában ismerteti s a felületes vagy rosszakaratu külföldi „méltóságokkal” szemben — elmondhatjuk, alaposan és sok jóakarattal szól rólunk. A tudós már megfordult Aradon. Két év előtt járt itt annak

a turista csapatnak élén, melyben az angol unitáriusok vettek részt, s erdélyi hírokonait megíratogatva, egy fél napon át Aradon is időztek. Shrubsole akkor itt több olyan ismerőst szerzett, kikkel az összeköttetést otthonról is megtartotta. Így — mint erről már egy ízben meg is emlékeztünk — az öreg tudós érdekes levelezést folytatott egy fiatal aradi úrihölgygel. Shrubsole tanár *Csutak* Károly házában szállt meg. A *Csutak*-családdal is két év előtti Aradon való tartózkodása alkalmával ismerkedett meg.

Az orvos ur koldul.

(Titokzatos mellékfoglalkozás.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

A nagy világvárosok milliányi lakosai között, ha a detektív szemével kutatunk, néha olyan emberekre akadunk, akiket csak hosszúságos megfigyelés után vagyunk képesek megérteni. Olykor meg olyan meglepetések tárulnak a szemünk elé, amelyeknek magyarázatát vagy soha, vagy csak nagyon ritka esetben adják meg a következmények. Az ilyen titokzatos embereknek a hazája London. Sokszor olyan bizarr típusokra nem akadunk, mint ott. Most jelent meg erre vonatkozólag egy érdekes kimutatás a rendőrség évi jelentésének függelékében.

A múlt év folyamán sokat foglalkozott a Scotland yard detektívára egy dr. Huntley *Whigt* nevű orvossal, akiben a speciális típusok egyik legklasszikusabbját fedezték fel. Dr. *Whigt* csinos házában lakik a Bloomsbury-sztréten; mindenki becsületes, jószívű embernek ismeri, a felesége pedig valóságos dicsőszék a mintaférfi. Orvosi praxist azonban nem üz; feleségének azt mondja, hogy hivatala van a cityben s ott reggeltől estig el van foglalva, feltűnt azonban a feleségének, hogy valahányszor a férje este hazajön, a zsebei mindig telve vannak rézpénzzel. Azonban igen szépen jövedelmezett a hivatala, úgy, hogy a felesége nem kutatózott semmi után.

Történt a múlt év végén, hogy a Cheap-side egyik sarkán, ahol a city a legforgalmasabb, egy cab elgázolt egy koldust. A szerencsétlennek ballába nyomorékká lett. A véletlen baleset fedezte fel aztán a legkülönösebb dolgok egyikét, amilyenre még a londoni rendőrség sem emlékszik. Amikor tudnillik az elgázolt koldust a kórházba szállították és szorgosabb vizsgálat alá vették az elájult embert, kitűnt, hogy a koldusnak ki van festve az arca, őszhaja hamis, a pup a hátán pedig mesterséges. Ez volt azonban még a legkisebb meglepetés; az igazi csak ezután következett. A kórház egyik orvosa felismerte a gentlemáné lemosott koldusban kollegáját, *Whigt* orvost.

— Hogyan, ön koldul? — faggatták a szerencsétlent.

— Most már nem tagadhatom, — vallotta az álkoldus. — Igen, én koldulásból élek, még pedig közel tíz év óta. Tíz év előtt mint szegény orvosnövendék egy alkalommal az éhségtől úzve kiáltam az utcára kéregetni. Három fontot szedtem össze. Azóta mindig koldulok s a jövedelmem némelykor akkora, hogy nem cserélem fel ennek a kórház igazgatójának jövedelmével. A feleségem nem sejtette ezt soha, mert amikor hazulról távoztam, rendszerint a dokkók környékén bérelt szobában átöltöztem koldussá. Természetesen szereztem koldulási engedélyt is, nehogy bajom támadjon a rendőrséggel.

Ilyen esetek nem tartoznak Londonban a legnagyobb rendkívüliségek közé; a koldulás ott igen jövedelmező foglalkozás, mert az angol igen bőkezű s mindig ad a koldusnak, néha aranyat is.

A különös emberek osztályába tartozik az eltűntek faja. Londonban rengeteg azoknak a száma, akik eltűnnek nyomtalanul s a rendőrség csaknem sohasem képes őket felfedezni akár élve, akár halva.

Pár évvel ezelőtt történt, hogy a West End egyik tisztességes lakója, valami *Cherny* nevű nyugalomba vonult vállalkozó egy szép napon eltávozott hazulról és sohasem tért többé vissza. A felesége hiába várta s a rendőrség is hasztalanul kutatott utána mindenfelé, még a nyomára sem akadt. Pár hónappal ezelőtt aztán véletlenül fölfedezték az öreg urat egy hónapos szobában, alig negyedórai távolságra a lakásától. A szállásadónője azt mondta, hogy már évek óta lakik ott és mint csendes embert és pontos fizetőt ismerik a házában. Amikor az öreg urat megkérdezték, hogy miért tűnt el, azt válaszolta, hogy nem emlékszik semmire; csak arra emlékezett, hogy mindig itt lakott ebben a hónapos szobában.

Mire tapsolnak Temesvárott?

(*Hoch Habsburgtól a Radetzky marsig.*)

Arad, szeptember 17.

Főnti cím alatt a *F. M.* mai számában jellemző cikkekét olvasunk a szomszéd, magyarságával folyton tüntető Temesvárról. A cikk egész terjedelmében így hangzik:

Előkelő bécsi ügyvéd és íróember, hárompróbás bécsi, mondotta el, ami itt következik:

Temesváron volt valami dolgom. Mikor megérkeztem a maguk híres *pecsovics* városába, szombati nap volt és éppen az nap érkezett vissza a hadgyakorlatról a 29-ik gyalogezred. Este a Jenő-főherceg téren tüzene volt. Néhány ottani ügyvéd ismerősömmel elmentem muzsikát hallgatni.

Mikor megérkeztünk, a téren levő kávéház és vendéglő már telve volt. Ott beszélgetett, zenét hallgatva a város legelőkelőbb társasága, egy külön hatalmas asztal mellett pedig az ezred tisztjei ültek. Közöttük *Schwitzer* tábornagy is.

Megszólalt a zene. A program első pontja volt: *Hoch Habsburg*. Nálunk Ausztriában meglehetősen elcsépelet mars, amelyet a mi publikumunk már csak kegyelemből hallgat végig. Temesvárott azonban, úgy látszik, még hat, mert mikor elhangzott, ugyancsak zugott a taps.

Hogy mi volt a program többi pontja, azt már nem tudom, mert az első szám után, a tisztek társaságából egyikük kivált, és minden valószínűség szerint a hadtestparancsnok, kivánságára, a programon kívül, egymásután eljátszatta a következő indulókat: *O du mein Österreich! Unter dem Doppeladler* és a *Radetzky marsot*. Mikor aztán a zenekar befejezte ezt a három nótát, percenként zugott: dörgött a taps. Tapsoltak a katonatisztek, de még sokkal inkább a temesvári polgárok. Tapsolt az a helybeli ügyvédtársaság is, amelyiknek az asztalánál ültem.

Félig meglepetten, félig ingerülten felugrottam és odaszóltam a társaságnak:

— De uraim, önök tapsolnak! Hiszen ha *Schwitzer* hadtestparancsnok holnap felmegy Bécsbe és elmondja Beck bárónak, a vezérkari főnöknek ezt a jelenetet, tökéletes joggal hi-

zalkozhat arra, hogy az ön álló magyar hadsereg, meg a magyar vezényszó érdekében indított akció nem egyéb néhány nagyszájú függetlenségi üres lármájánál! Magyarország egyik legintelligensebb városában ilyen dühösen tapsolnak a *Radetzky-marsnak*!

— Hja, kollega ur — felelte a társaság egyik tagja — a mi városunk tele van katonával. Tapsolunk lojalitásból, mert Temesvárott bizony a katonatisztek az urak!

— De önök tapsolnak a *Radetzky-marsnak*. Hiszen ennek az indulónak hangja mellett vitték mézszárszékre a magyar katonákat, ez volt az elnyomás idejének hivatalos indulója! . . . Nohát uraim, mondhatom, ha otthon Ausztriában, valamilyen a hazámat sértő nótát játszanának, akkor én bizony — so würde ich demonstrieren!

Igy mondotta el nekünk bécsi ember, hogy mire tapsolnak Temesvárott! Közöttük, lehetőleg híven a bécsi ember szavait. Talán belátják valahára odalenn Temesben, hogyha Bécsbe akarnak lenni Bécsnél, nevetségessé lesznek Bécs előtt is. És gyűlöttekké hazájuk előtt.

A nagykövet afférje.

(*Djeved bég toloncuton.*)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17.

Az elmúlt napokban, mint megirtuk, az osztrák császárvárosban meglepő eset történt. A bécsi török nagykövetség palotájában pófozkodás folyt, helyesebben egynéhányszor arcul vágta *Mahmud Neddin* bej török nagykövetet. *Djeved* dr. nagykövetségi orvos váratlanul betoppant a nagykövet szalonjába és ott az egész követségi személyzet füle hallatára keményen felelősségre vonta a nagykövetet azért, mert *Mahmud* bej állítólag denunciálta őt a szultánnál, mivel az orvos az ifju törökökkel tart. Heves szóváltás keletkezett erre, mely aztán dulakodássá fejlődött. A veszekedés során az orvos többször az arcába vágott a nagykövetnek. A jelenlevők csak nagynehezen bírták szétválasztani őket. Délután az orvost a rendőrségre citálták és kimondták, hogy csendháborítás miatt hagyja el a várost.

Az orvos el is ment és *Pozsonyig* meg sem állott. Itt tartózkodott egész a mai napig, de most már szigorú parancs alatt távoznia kell, különben *szombaton eltoloncolják*.

Mint lapunknak táviratozzák, *Kucsera* pozsonyi főkapitány ma délelőtt *Djeved* béget maga elé citálta s értésére adta, hogy nemcsak Pozsonyt, de Magyarországot is el kell hagynia. Megparancsolja tehát neki, hogy e hó 19-ig Pozsonyt Budapesten, Zágrábon és Fiumén keresztül hagyja el, ellenkező esetben a mondott nap eltoloncolás által szerez érvényt rendeletének.

Djeved bej végig hallgatta a főkapitányt, azután pedig ügyvédje, *Kozma* dr. pozsonyi fiskális által felelősséget adott be a határozat ellen. Kijelenti a felelősségben, hogy annak semmi törvényes alapja nincs s nem is hajlandó a rendeletnek engedelmessékedni.

Az üldözött doktor szóval is kijelentette a főkapitánynak, hogy *beteg* és így nem távozhatik Pozsonyból. A főkapitány azonban minden áron érvényt akar szerezni határozatának s ezért a tisztí orvossal megvizsgáltatja *Djeved* bég állapotát.

Ha az orvos úgy találja, hogy *Djeved* egészséges és kibírja az utat, minden további nélkül eltoloncolják őt az ósrégi koronázó városból.

A szabadság-téri tűz.

(Tűzvizsgálat a Rosenblüh-áruházban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 17.

A Rosenblüh H. és Társa cég üzletében tegnap éjjel pusztító tűz ügyében ma tartotta meg a hatóság a tűzvizsgálatot. A kárbecslés még nem történnhetett meg a mai napon.

Délelőtt fél 12 órakor folyt le a tűzvizsgálat, melyen részt vettek: Berecz Ferenc alkapitány, Sztankovits Milos tűzoltó főparancsnok és Herling Gyula városi mérnök. Megjelent továbbá Fényes Dezső, a villamtelep igazgatója, miután az a gyanu is felmerült, hogy a tűz keletkezésének rövid zárlat volt az oka.

A vizsgálat nem tudta megállapítani a tűz okát, valamint azt sem, hogy a tűz hol keletkezett: a kirakatban, vagy pedig a mellette lévő üzletszárnyban. Annyi bizonyos, hogy a tűz fő lészke az a deszka-fal volt, mely a kirakatot az üzlettől elszigetelte.

Az a gyanu, hogy a tűz a rövid zárlatból keletkezett, nem nyert beigazolást. Szó volt arról is, hogy talán a kirakat rendezése közben valaki cigarettát hagyott ott s ez volt a veszedelem oka. Az üzlet személyzetének egybehangzó vallomása szerint azonban öt nap óta senki sem foglalatostkodott a kirakatban.

A kár megbecslésére ma még nem terjeszkedtek ki. A Fonciére biztosító intézet budapesti kiküldöttét mára várják, de csak holnap fog megérkezni. Addig a Fonciére aradi főügynökségének titkára, Sági Henrik végzi a szokásos ellenőrzés munkáját. Az üzlet kulcsait átadták neki s jelen van az üzletnyitáskor, zárásnál és ellenőrzéskor az áruk eladását is.

A kár a felületés becslés szerint 50—60000 korona lehet. Az áruk közül éppen a legértékesebbek: selymek, rumburgi vásznak, drága kelmek égtek el.

Az elpusztult belső berendezést ujjal pótolják, az üzlet külsején azonban csak a legszükségesebb javítási munkát végzik, mert a Nádasdy-féle házat a jövő évben ugyis ujjá építik.

Az üzlet forgalma nem csökkent a tűz miatt. Mikor a tűzvizsgálat folyt, számos vásárló fordult meg az áruházban.

Türr Lajos fegyelmi ügye.

(Válassz egy nyilatkozatra.)

Arad, szeptember 17.

Türr Lajos főreáliskolai tanár, kinek fegyelmi ügyét ismertettük, ma nyilatkozatot tesz közzé egy aradi lapban.

A mai politikai eseményekben gazdag napon, nem kívánunk sok időt vesztegetni sem Türr urral, sem nyilatkozatával, csupán annak igazolására szorítkozunk, hogy lapunk nem szokott könnyelműen vádakot odadobni senki ellen, hanem amit irunk, azt be is bizonyítjuk.

Azt nyilatkoztatja ki Türr ur, hogy *koholmány* az, mintha ő a tanulókkal rosszul bánt volna, mert soha egyetlen szülő sem akadt, ki eziránt panaszt emelt volna.

Tanár ur! Az 1903. év május hó 20-án *főjelentés* ment ön ellen a főreáliskola igazgatóságához, melyben Kotsis Lajos aradi építész a következőket jelentette be:

"Tisztelettel alulírott panaszt emelek Iván 4-ik reál-osztályba járó fiam tanára Türr Lajos ellen.

A nevezett tanár ur fiamat az órán sohasem Kotsisnak, hanem következetesen az általa feltalált, s valószínűleg szellemesnek vélt „Bóresnek” szólítja. De panaszomra nem ez adott okot, mert a tanár ur ezen szellemességét intelligenciájának számlájára írtam, ha-

nem f. hó 18-án délelőtt 11 óra utáni 10 pernyi szüneti időben láрма lévén, Türr tanár fiamat ezen lármázásban való állítólagos részvétel miatt a mai napon elzárásra ítélte; dacára fiam s szomszédjai azon állításának, hogy ő a lármázásban részt nem vett.

Ma tényleg a fiam kétnegyed 2 óra után sem érkezvén haza, utánna mentem az iskolába, hogy onnét a reggeli 7 óra óta étkezés nélkül levő fiut ebédje elfogyasztására haza vezessem. Ott a szolgától arról értesültem, hogy 12 órakor fiam, löbb társával együtt Türr tanár ur lakására lett rendelve. Ezután haza siettem azon reményben, hogy fiam talán a tanár lakására ez időre haza érkezhett. E reményemben azonban csalódván, elmentem Türr tanár ur Bem-utca 10. sz. házában levő lakására, ahová is 2 órakor megérkezvén, fiamat 5—6 társával együtt az udvarban találtam, s onnét elhoztam.

Első sorban is kérem a tekintetes Igazgató urat megvizsgálására annak, hogy vajjon adott e okot fiam arra, hogy elzárással büntessék, s eltekintve ettől, *szabad-e egy 19 éves, fejlődésben levő fiut, ki amugy is vérszegény és ideges, megfosztani a neki kétszeresen is szükséges, rendes időben való étkezéstől, és délután 2 óráig, s ha esetleg magam érte nem megyek, talán még tovább is, étlen visszatartani? Végül pedig, amennyiben az iskolai törvények ily büntetés kiadására Türr tanár urnak jogot adnak, szabad-e saját lakását fegyverteljes átalakítani tanítványai részére? Stb.*

Kotsis Lajos."

Ezeket az adatokat magától Kotsis Lajos urtól kaptuk.

Türr tanár „könnyelműen odadobott” kijelentése tehát, mely szerint ő ellene szülők még panaszt nem emeltek, azt hisszük kissé meg van gyöngítve.

Türr Lajos ur tanári pályafutása alatt a *kilencedik* állomáshelyen tanárkodik most Aradon. Sokkal több tisztelettel viseltetünk azonban a tanári állás és hivatás méltósága iránt, semhogy ezuttal felsorolni kívánnók azokat a többrendbeli fegyelmi eljárásokat, melyek e szépszámu áthelyezések előjátékai voltak: mindamellett kijelentjük, hogy amennyiben Türr Lajos továbbra is úgy érezné, hogy az ő ügyének nyilvános megbeszélése a közérdekkel ellentétben áll, — készséggel hajlandók vagyunk e vélemény megcáfolására a tanár ur természetrajzából egyéb adatokkal is szolgálni.

HIREK.

Agyontaposott banktisztviselő.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, szeptember 17.

Sok pénzintézetet kergetett már romlásba olyan természetű hirtetés, hogy az illető banknál sikkasztottak, tehát nincs pénz, elvész a betét, melyet szegény emberek utolsó garasaikból kuporgattak össze és bíztak a takarékpénztár lelkiismeretességére. Ilyen alarmirozó hír után a betevők százával és ezrével rohanják meg a pénzintézetet s az ostromnak rendszerint az a vége, hogy a bank megbukik, ha egyébként ki is tudott volna evickélni a válságból.

A román fővárosban most hasonló eset történt, melynek ezenfelül még az a szenzációja is megvan, hogy a *tolongásban egy banktisztviselőt agyontaposnak*. Az esetről Bukarestből a következőket táviratozzák:

Néhány nappal ezelőtt történt, hogy a város egyik forgalmasabb helyén levő népbankban, amelyet négy évvel ezelőtt alapítottak, sikkasztás történt. A bank egy hivatalnok, Lato Sergius nagyobb összeget sikkasztott és megszökött.

A dolog kiderült és a bank egy konkurensének gondja volt arra, hogy a hír nagyobb

bitott formában terjesztessék: hogy a banknál napirenden vannak a sikkasztások, hogy a részvényesek és betevők pénze bizonytalan ottan, hogy nemsokára egy lej sem fog ottan maradni stb.

Enek az lett a következménye, hogy tegnap délelőtt csaknem ötezer betevő jelent meg a bank épülete előtt és követelte, hogy azonnal adják ki a betett összegeket.

Persze ötezer ember kívánságának eleget tenni nem lehetett egyszerre, miért a tömeg, a mely pénzt féltette, óriási dübörrel ki. Behatoltak a bank penztárába, anonnán a *tisztviselők az ablakon ugráltak ki* rémületükben.

Csak egy ember maradt a helyén egy *Torrescu* Román nevű 29 éves pénztáros. Ez a tömeg elé állva kiáltotta:

— Csak a testemen át juthattok a pénztárhoz!

A tömeg azonban hátulról folyton előre lökve, a földhöz verte a szerencsétlent, akit *ugy összetaposnak, hogy még délben meghalt*.

A rendőrség negyven embert tartóztatott le.

Aradi ékszerészek gyűlése.

— A szakcsoport újjászervezése. —

Arad, szeptember 17.

Az aradi órásk és ékszerészek ma este élénk gyűlést tartottak, a melyen újjáalakították a Magyarországi órásk és ékszerészek szövetségének aradi csoportját. A csoport régebben működött, de a volt elnökek, *Assael* Józsefnek lemondása óta ez a működés szünetelt. Az órásk és ékszerészek közös érdeke és Aradon is érezhető bajai szükségessé tették a csoport *újjászervezését* és az a ma este tartott értekezleten meg is történt.

Az értekezlet az újjáalakulás kimondása után megalakította az új újszervezést. Elnökké egyhangulat *Geller* Izidort, jegyzővé *Weinberger* Ferencet, pénztárossá *Grallert* R. zst, ellenőrré *Dick* Somát választották meg.

A választások végeztével hosszasan foglalkoztak az ékszerészek és órásk sérelmével. Ezek közül legjobban hangoztatták azt, hogy a vidéken *zálogház mellett*, azzal kapcsolatosan *ékszerész-üzlet is működhetik*, holott a fővárosban ez érvényben levő rendelettel el van tiltva. A gyűlés elhatározta, hogy ezen intézkedésnek a *vidékre leendő kiterjesztése* érdekében mozgalmat indítanak.

Majd a jövő évben, Temesvárott tartandó országos órásk és ékszerés kongresszus is szóba került, ezzel azonban a szakcsoport későbbi ülésén fognak határozatot hozni.

Ezenkívül még egyéb ügyeket tárgyalt az értekezlet, amely közel két óra hosszat tartott.

— **A király hadparancsa.** Király ő felsége a galíciai Clopy-ban ma hadparancsot adott ki katonaságához. A hadparancs nyíltan megmondja, hogy az uralkodó a *hadsereg eddigi szervezetét és tradícióját megbolygatni nem engedi*, más szóval a magyarok által kívánt nemzeti követelményekhez nem járul hozzá. Megmásíthatatlan, leghatározottabb *akarata* ez a királynak, a ki ragaszkodik a legfőbb Hadur részére biztosított jogokhoz. A szenzációs tartalmu hadparancsot ma déli 2 órakor az *Aradi Közlöny* rendkívüli kiadásából tudta meg a közönség, a mely szokatlan érdeklődéssel olvasta a leverő hirt közlő, kimerítő távirati értesítést. A rendkívüli kiadást helybeli előfizetőink a délután folyamán kihordóinktól kapták kézhez, a vidéki előfizetők pedig a mai lapban találják meg azt a további fejleményekkel egyetemben.

— **Dessewffy Sándor püspök** ma délből Szegeden időzött. Az illusztris vendég *Wittenberg* Antal kanonok társaságában a Budapestről induló gyorsvonattal érkezett meg. *Varga Ferenc* belvárosi apátplébános és *Galler Kristóf* igazgató fogadták a tanítóképző-intézet tanári karának élén. Az üdvözlő szavak után a főpásztor a tanítóképző-intézet növendékeinek sorfala között az intézetbe hajtatott, ahol a megység püspök tiszteletére ebédet rendeztek. Néhány órai időzés után hosszabb tartózkodásra *makói* rezidenciájába utazott a főpásztor.

— **A német császár vadászata.** *Mohácsról* táviratozzák: Ma reggel az eső következtében ismét erősebb volt a szarvasbőség és *Vilmos* császár ismét szerencsével vadászott. Majd visszatért Karapáncsára és lepihent. Délből a császár látogatására odaértek *Izabella* és *Henriette* főhercegnők, akiknek megérkezése után ebéd volt. Ebéd után a főhercegnők visszatértek a „*Sophie*” hajóra, ahol este bevárják a *Dályos* révől odaérkező császárt, aki megnézi a tiszteletére rendezett népünnepet. Este 10 órakor érkezett a gőzhajó *Mohácsra*. Itt a császár vonatra szállt és Bécsbe utazott. Hivatalos bucsutisztelgés nem volt.

— **Szekesfehérvár főhercegnője.** *Szekesfehérvárról* írják: *Erzsébet Amália* főhercegnő, aki férjével, *Liechtenstein* Alajos herceg ulánuskapitányal egy hét óta időzik városunkban, az általános érdeklődés középpontja. A fiatal főhercegnő igézően kedves jelenség, s egyszerű meseterkéletlen szeretetreméltóságával rohammal vette be a közönség rokonszenvét. A hercegi pár a *Ligetsor* 7. számú házban lakik. A kapu előtt állandóan őrség áll, amit felváltva szolgálat a 69. gyalogezred és a honvédség. A háznak 28 szobája van; a hercegi pár az első emelet egymásba nyíló nyolc szobájában lakik. A lakás közepén van mahagóni-butorokkal berendezett étterem, amelynek szárnyas ajtóit az erkélyre nyílnak. Balra van a főhercegnő szobája szintén mahagóni-butorokkal s világos brokát-szalongarnitúrával. Mellette van a közös hálószoba két remek rézagygyal, angol stílusban. Az ebédlőtől jobbra van a palisander-butorokkal ellátott uri szoba értékes chagrin-börgarnitúrával díszítve. A szalonberendezés *Mária Terézia* főhercegnő ajándéka. Ebbe nyílik a herceg fogadó- és dolgozószobája. A berendezést kiegészítik a bécsi Burg s a laxenburgi várkastélyból kapott ajándék-butorok.

— **A király Budapesten.** Mint nekünk táviratban jelentik: O felsége ma reggel 9 órakor megérkezett *Bécsbe* a hadgyakorlatokról és azonnal *Schönbrunnba* ment. A királylyal tértek vissza *Ferenc Ferdinánd* és *Ferenc Szalvátor* főhercegek. Bécsi jelentések szerint a király erős szándéka mostani budapesti lejövetele után a váltság személyi részét rövidesen okvetlen *dűlőre vinni*. Hogy kiknek tanácsát fogja a király most kérni, az teljesen bizonytalan. Rebesgetik, hogy *Apponyi* és *Wekerle* ismét szóhoz jutnak. Valószínűleg hétfőn itt lesz a király, a mikor *Apponyi* is Budapestre érkezik. *Wekerle* Dánoson van még, a honnan minden pillanatban a fővárosba jöhet.

— **Munkagépkiallítás Aradon.** A kereskedelemügyi miniszter oly célból, hogy a kisiparosok a szakmájukba vágó ipari munkagépekkel megismerkedjenek, azok hasznáról és célszerűségéről felvilágosítsanak, elhatározta, hogy a vidéken az ilyen gépeket időnkint bemutatja. Ezuttal *Aradon* a bőr megmunkáló gépek bemutatása van előkészítés alatt. Egy kocsirakomány cipészipari munkagép (mindazok a gé-

pek, melyek a debreceni kiállításon voltak) ma érkezett meg Aradra és azoknak a nyári színház színpadán való felszereléséhez holnap fog hozzá a m. kir. technológiai iparmúzeum művezetője, a ki e célból szintén ide érkezett. A tanulságos kiállítás, ha csak lehet, már vasárnap megnyílik a *nyári színházban*, hol a gépek működésben lesznek bemutatva. A kiállítás rendezése körül a kereskedelmi és iparkamara fáradozik s annak költségeit is részben 5 fedezi. A kiállításra a belépés díjtalan lesz. A kamara a legközelebbi napokban fogja a kiállításra vonatkozó részletes értesítéseket kibocsájtani.

— **A templomavatás énekkara.** Az új templom felavatásán *Wawrinetz* Mór, a budai Mátyás templom karnagyának *E moll miséjét* fogja énekelni a műkedvelőkből megalakult énekkar. *Speröer* Frigyes karnagy kéri az énekeseket, hogy szombaton este nyolc órakor a polgári fiúiskola disztermében tartandó próbán jelenjenek meg.

— **Ex-lexes virilisták.** Nagyvárad város központi választmánya tegnap tartott ülésén állította össze a virilisták jövő évi névjegyzékét. A választmány kimondta, hogy a belügyminiszter ismeretes törvénytelen leiratának nem kutatja törvényes vagy törvénytelen voltát, hanem végrehajtja azt úgy, ahogy a miniszter kívánja.

— **Uj államtudor.** A kolozsvári egyetemen a napokban avatták fel *Csikó* Tivadart az államtudományok tudorává.

— **Végre valahára!** Hosszu szárazság után végre elkövetkezett a mindenkitől egyaránt áhított eső. Borus reggel előzte meg a délelőtti záport. Kellemes volt ez a borulat a napokig tartó kánikula után, amelyet a forró sirocco hozott magával. Délelőtt 10 óra felé egészen beborult az ég, mintha egyetlen óriási felhőpalást takarta volna be. Távoli zörgés jelezte a közeledő záport, mely nemsokára megeredt és mintegy másfélóráig tartott szakadatlanul. Az éj folyamán is megújult néhányszor az eső. Ülledt levegő egyszerűen felfrissült és üdítő hatásával igazi jótéteményt gyakorolt az ember kedélyére, mint az egész természetre.

— **Küldöttség a főispánnál.** A *galsai* jegyzőválasztás erős mozgalmat idézett elő az érdekeltek községeiben: *Galsán* és *Muszkán*, sőt az előleges küzdelemből az *ujszentannai* lakosság is kiveszi a részét, azon a réven, hogy *Angelina* József, az egyik pályázó Ujszentannán segédjegyző. A választás ügyében *Urbán* Iván főispánnál ma délelőtt a szent-annaiak egy küldöttsége tisztegett, melyben a község legelőkelőbb vezető emberei foglaltak helyet: *Osztér* János bíró, *Adelmann* Károly takarékpénztári igazgató, id. *Gantner* Károly földbirtokos, *Zimmermann* Ádám gőzmalomtulajdonos, *Demkó* Károly nagyiparos és *Kreitler* Antal földbirtokos. A küldöttség arra kérte a főispánt, hogy a Szent-Annáról pályázó segédjegyző, kit a két választó község lakossága is melegen óhajt, ne zárassék ki esetleg a jelölésből. *Urbán* Iván főispán szívesen fogadta a küldöttséget és biztosította őket, hogy bár maga bele nem folyik a választásba, de a választó polgárság óhaja ezuttal is figyelembe fog vétetni az illetékes tisztviselő által, aki akaratuknak szabad folyást fog engedni. Mint értesülünk, *Galsa* és *Muszka* községek képviselőtestületének küldöttsége szintén fel fogja keresni hasonló kérelmével a főispánt.

— **Eljegyzés.** *Lamberger* Manó dr. békési orvos eljegyezte özv. dr. *Singer* Simonné leányát, *Sárika* kisasszonyt, *Singer* János dr. aradi orvos bájos nővérét.

— **Főúri válópör.** Budapestről táviratozza tudósítónk: *Zichy* Tivadar gróf, Ausztria-Magyarország müncheni követe, felesége született

Wimpyffen grófné ellen megindította a válópert. A grófi pár 16 évi magtalan házasságban élt s a grófnő, egy tüneményes szépség, a végleges válás kimondása után egy polgári származású fiatal magyar festő nejevé lesz. A grófnőt, ki leánya gróf *Wimpyffen*-nek, az 1882-ben öngyilkossá lett volt párisi Osztrák Magyar nagykövetnek, rendkívül szerették Münchenben, mert a művészetet kedelve, maga köré gyűjtötte a müncheni író- és művészvilágot, úgy, hogy szalonja központja volt München szellemi életének. A grófnő anyja született *Linar* hercegnő volt, nővére pedig neje gróf *Montpelas* pekinyi német katonai attasénak. A férj által benyújtott válókeresetet a budapesti kir. törvényszék tárgyalta és a feleket a grófnő hibájából, szándékos és jogos ok nélkül való elhagyás miatt ágytól és asztaltól elválasztotta. A kir. tábla és ma kir. Kuria polgári tanácsa *Pecháta* Endre előadásában ez ítéletet indokainál fogva is helyőbenhagyta. Ezek után *Zichy* Tivadar gróf a törvényes idő leteltével, a végleges elválás miatt a keresetet meg fogja indítani.

— **Uj királyi közjegyző.** Mint jó forrásból értesülünk, az igazságügyminiszter már döntött a *szegedi* közjegyzői állás tárgyában, amennyiben *Veszter* Imre országgyűlési képviselőnek közjegyzővé való kinevezése a hivatalos lap egyik közelebbi számában jelenik meg. *Veszter* Imre ma Szegeden időzött és több látogatást tett, első sorban *Kállay* Albert főispánnál.

— **A Vatikán panamája.** XIII. Leó még be se hunyta a szemét, amikor már világszerte suttogták, hogy a pápa környezetében loptak. Ki lopott, mennyit lopott? Ezekről a részletekről kalandosabbnál kalandosabb hírek terjedtek el. Voltak, akik hűtlen kezű monsignorokról és lábra kelt milliőrökről beszéltek. Bizonyos, hogy az agg *Leó* és az erőskezű *Rampolia* idejében különböző pénzek elvesztek az emberszeretet és keresztényi erények megszentelt csarnokában. Most, *Pio Decimo*, az új pápa szigorú vizsgálatot indított a némiképen szennyes ügy felderítésére. A vizsgálat, amelyet *Vclpe* bíboros vezet, eddig 100.000 líra hiányt állapított meg. Ha több hiány ki nem derül, akkor a tolvaj egyházi férfiak elég szerények voltak. A szerénység pedig keresztényi erény lévén, vétőkben megvan legalább ez a kis enyhítő körülmény.

— **Királyi kegyelem hat irnoknak.** A *Nagyvárad*-ban olvassuk: Nemrég megírtuk, hogy azokat a vármegyei irnokokat, akiket a pénztárak és számvéveségek állomositása miatt a pénzügyigazgatósághoz helyezték át, a miniszter január elsejétől kezdődőleg a vármegyék rendelkezésére bocsájtotta. Ezekkel az irnokokkal szemben most királyi kegyelem útján érdekes kivételt tettek. Valamennyinek megengedték, hogy kellő kvalifikáció nélkül is letehessek az államszámviteli állami vizsgát s ugyanolyan kedvezményben részesüljenek, mint a kellő minősítéssel bíró tisztviselők. Az áthelyezett irnokok, számszerint hatan, ebben a hónapban teszik le a vizsgálatot s nem lehetetlen, hogy még ez évben kinevezik őket számtiszttekké. A királyi kegyelem kizárólag Biharvármegyére szól.

— **Temetés.** *Fischer* Miklóst, a tegnapi elhunyt ügyvédet és nyug. törvényszéki bírót, kinek haláláról már megemlékeztünk, holnap, pénteken délelőtt 10 órakor fogják temetni a *Weitzer* János-utca 10. számú házból. A boldogult ravatalára a családtagokon és rokonokon kívül koszorukat helyezett az aradi kir. törvényszék bírói testülete és az ügyvédi kar.

— **A gurahonci cementgyár fejlődése.** Az aradi és csanádi egyesült vasutak *gurahonci cementgyára* — mint értesülünk — üzemét a homlokzat-vakolatú köllisztnek, valamint mozaik és terrazzo munkálatokhoz szükséges festékeknek gyártására és eladására is kiterjesztette.

— **Gastein fürdő pusztulása.** Bécsből táviratozzák, hogy Ausztria egyik leghíresebb für-

dőjéről, a kies fekvésű Gasteinról, rémes hírek vannak elterjedve. Távirati jelentések szerint az árvíz a közeli *Gasteinhard* községet teljesen elöntötte, úgy, hogy a község *valóságosan eltűnt*. A Gasteiner hof, mely egy millió költséggel épült, *összedőlt*. A „Grabenwirt” szálloda néhány centiméternyire lesüllyedt. Tíz hid elpusztult.

— **Anyakönyvvezetői kinevezés.** A belügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök Arad vármegyében a *déznai* anyakönyvi kerületbe *Virág János* jegyzői irnokot, a születési és halotti anyakönyvek vezetésére szorító hatáskörrel, anyakönyvvezető helyettesé nevezte ki.

— **A spanyol király látogatásai.** Mi sem természetesebb, minthogy most, amikor uralkodók jönnek-mennek, Spanyolország sem akart elmaradni és egy madridi lap sietve ujságot, hogy *Alfonso* király is hosszabb külföldi utazásra indul s meg fogja látogatni a fejedelmi udvarokat. Most aztán a félhivatalos ujságban megjelent a külügyminiszter cáfolata, amely mindössze ennyiből áll: *Alfonso király 6 fel-sége nincs abban a helyzetben, hogy külföldi utra menjen.*

— **Uj oláh-bank.** Temesvárról jelentik, hogy a *Timistana* nevű oláh-bank volt igazgatójának *Rottariu Pálnak* a kezdeményezésére, akit a legutóbbi közgyűlésen kibuktattak, az oláh intelligencia újabb pénzintézetet alapított *Pastorul* címmel. Az új pénzintézet 400 darab, egyenként 400 korona névértékű teljesen befizetett részvényvel legközelebb megkezdi működését.

— **Leégett gőzmalom.** *Gyöngyösről* táviratozzák: A *Büchler* testvérek gőzmalma az összes melléképületekkel, szerszámokkal, gépekkel és 6000 mázsányi buzával az éjjel leégett. A kár *200,000 korona*. A gőzmalom biztosítva volt.

— **A rendőrök gyásza.** Említettük, hogy *Breuer József* budapesti államrendőrségi ellenőr a ki husz évnel tovább volt a rendőrség szolgálatában, a napokban megdőlyödött, s az akadémia előtt hiányos ruházatban koldulni kezdett s botrányokat csapott. A szerencsétlen embert bevitték a lipótmezei elmeógyógyintézetbe, a hol ma éjjel meghalt.

— **A hűtlen feleség panasza.** Az éjjel egy asszony állított be a budapesti főkapitányságra és elmondotta, hogy férjét elhagyta, de a férje nem nyugszik, hanem leselkedik utána forgópisztolyal, hogy lelője. A központi főügyelet egy detektívvel behozatta a férjet, aki szegény munkás. De menyire meglepődött, amidőn vele együtt hat apró gyermek is jött. A legnagyobb hét éves, a legkisebb egy éves volt. Ugy állottak a szobában, mint az or-gona sipok.

— **Kié ezek a gyermekek?**

— **Az enyémek és ezé a hűtlen asszonyé!** — felelt a beborozott férj: a panasztelőd asszonyra mutatva.

Az asszony nem szólt semmit. Lesütötte szemét és hallgatott. Nem volt szép asszony, már idősebb nő, akin semmi vonzót nem lehetett találni.

— **Hát miért hagyta el a férjét és ezt a hat apró gyermeket?** — kérde a központi felügyelet.

— **Hát —** szólt az asszony szemét továbbra is lesütve — **a szerelem . . .**

A rendőrtisztviselő megsajnálta a szegény férfit. Figyelmeztette, hogy forgópisztolyal nem szabad járni, elvette tőle a fegyvert és miután megígértette vele, hogy az asszony élete ellen nem fog törni, szabadon eresztette.

Az asszony továbbra is lesütött szemekkel som-polygott le. Gyermekeire rá sem nézett . . .

— **A japáni háztartás.** Japánban nagyon praktikusnak nevelik a gyermeket, még a leg-gazdagabb családokban is megtanítják őket főzni, varrni és háztartást vezetni. Majdnem minden japáni asszony maga készíti valamennyi ruháját, vagy legalább maga himezi azokat. A háztartás gondja is teljesen az ő vállukon fekszik, csak a piacra nem kell járniok,

mert Japánban házhoz szállítanak minden szükséges holmit. Az élelmiszerárusok sorra járják vevőiket és ott adják el áruikat. Igen érdekes az a szokás, hogy az élelmiszer kereskedő, például a hal- vagy husáros, ha valamit elad vevőjének, azt a főzéshez azonnal el is készíti: megtakarítja, főlbontja, megmossa, szóval elkészíti, hogy mindjárt oda lehet tenni a tűzhöz. — A japánok egész éven át alkonyatkor ebédelnek. Minden étkező elé egy körülből nyolc hüvelyk magas asztalkát tesznek a földre, azon pedig egy lakk-deszkácska van, amelyen négy-öt tányérka számára van hely. Minden tányérkának meg van a rendes helye a deszkán. A rizses tányér balról áll, a leveses-tál a közepén. A japáni úgy itéli meg az étvágyát, hogy hány tányérka rizst fogyaszt el. Egy cselédeány az étkezés előtt mindig keszen áll, hogy az üres rizstányérkat újra megtöltse. Ha az evő a tányérját egészen kiüríti, ez azt jelenti, hogy új adagot akar, ha pedig egy-két szem rizst ott hagy a tányéron, akkor, hogy jól van lakva.

— **A rezignáció.** Egy vidéki színigazgató szerződötett egy most végzett színővendéket. A kisasszony mindent megtanult az iskolában: ókort, középkort, ujkort, francia nyelvet, angol nyelvet, táncot, mimikát, zenét, jó modort és színjátszást is. A multkoriban a társulat valami nagy tragédia eljátszására készült, amelyben a kisasszonynak is előkelő szerep jutott. A rendező egy próbán így szólott hozzá:

— Sziveskedjék megjegyezni, hogy a második felvonás elején nagy rezignációval kell belépnie a szinpadra.

A próba után a végzett színiskolai növendék sürgősen fölkereste az ügyelőt.

— Kérem, a rendező ur azt mondta, hogy az előadásra majd nagy rezignációval kell belépnem a szinpadra. Sziveskedjék hát gondoskodni, hogy a rezignációt idejében megkapjam.

Az ügyelő nagyot nézett, de aztán komolyan így szólott:

— **Meglesz.**

Az előadás estélyén az igazgató nyugodtan ült a páholyában, mikor egyszerre azt látja, hogy a sápadt grófnő, a darab egyik szereplője, nagy konyhabevásárló kosarat cipel a kezében, mikor a második felvonás elején a szinpadra lép. Magánkívül rohant föl a szinfalak közé s vérbenforgó szemekkel támadt a szerencsétlen színészre:

— **Miért hozta be a kosarat, boldogtalan?**

A sápadt grófnő megdőbbenve néz az igazgatóra, szemébe könnyek gyűlnek, aztan sirva rebegi:

— **Kérem szépen, a rendező az oka. O mondta már tegnap, hogy nagy rezignációval kell belépnem . . .**

— **Porter-cipők** ma a legkedveltebb cipők közé tartoznak Aradon. Alig van példa rá, hogy valamely gyártmány ilyen rövid idő alatt megnyerte volna a közönség tetszését. Ennek a titka abból áll, hogy a Porter-cég nemcsak a legjobbat tartja raktáron, hanem azt a lehető legolcsóbban árusítja. Vannak talán elvétve kétkedők, akik azt hiszik, hogy a Porter-cég cipőivel nem nyújt annyit, mint bármely más speciálista, de ezek a kevesek jőjjenek el és győződjenek meg arról, hogy szép, sikkes és finom cipőkben nagyobb választékot nem lehet kivánni. Az áruház számol a legkényesebb igényekkel, s midőn a versennyel sorompóba lép, ismeri annak a közönségnek jogos kívánalmait, amelynek hü kielégítésére egyedül törekszik.

— **Dentolin fog-crème** a legkedveltebb fogszépitő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weisznál, Aradon.

— **T. Üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész Nándor* könyv- és papirkereskedő urat (Minorita-palota, — Telefon 265. szám) képviselősséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Szocialisták pöre.

(Egy gyűlés epilógusa.)

— *Aradi Közlöny* távirati értesítése. —

Arad, szeptember 17.

Mult év november havában a szocialisták nagy tiltakozó népgyűlést tartottak Budapesten a Tattersaalban. A gyűlés szónokai közül a királyi ügyészség *Grossmann* Miksát királysértés, *Weltner* Jakabot pedig osztálygyűlöletre való izgatás miatt perbe fogta. *Grossmann* beszédéből a következő részeket inkriminálja az ügyészség:

„Azt kívánja *Szell* Kálmán, hogy a magyar nép adófilléreiből *Ferenc Józsefnek* újabb két millió koronát adjunk. (Felkiáltások: Gyálázat! Le vele!) Azt kívánja, hogy az eddig fizetett kilenc millió és 300.000 koronát emeljék fel 11 millió és 300.000 koronára. (Abcsu, nem lehet! Zaj.) Ezt a kívánságot *Szell* Kálmán a jog, a törvény és igazság minisztere azzal indokolja, hogy kisebb lett a pénz értéke, nehezebb lett a megélhetés, különösen, hogy habsburgi *Ferenc Józsefnek* 39 százalékkal megrágtult a vadászat. (Ne menjen vadászni.)

Lehet, hogy drágább a vadászat a zergék-re, de drágább a vadászat a munkásoknak a megélhetésre is. Hogy panaszkodhatik az, akinek 300 millió korona magánvagyonja és 19 millió korona évi fizetése van. Miért nem mondják neki: ha kevés a jövedelmed, szorítsd össze magad, egyél egy darab hussal kevesebbet. (Zajos helyeslés, éljenzés.) Álljon össze *Ferenc József* a német császárral, az orosz cárral és sztrájkolijának. Ez bizonyára olyan sztrájk lesz, amely nem von maga után üzembeszűntetést. Ne csináljanak fölösleges kiadásokat a nép bőrére.

Mi szocialista nép vagyunk és nem tartjuk szükségesnek, hogy az állam élén király legyen. Ha itt van, legyen addig, amí mi hatalomra nem jutunk. Elérkezett az idő nemcsak a tiltakozásra, hanem a cselekedetre.”

Weltner osztálygyűlöletre való izgatást követett el, mikor a vagyontalan népet a vagyonosok ellen izgatta. Azt mondta többek között, hogy a munkásnépet a kivándorlási törvény védelme alatt kizsákmányolják a tőkepénzesek. Nekik csak nyomor és politikai jogtalanság jutott osztályrészü. Ezen változtatni kell, mielőtt a nyomoruság elveszi gondolatképességünket. Meg kell mutatni, hogy a népben van erő az ellentállásra.

A tárgyaláson *Agorasztó* Péter elnököt; a közbírást *Daróczy* Elek királyi ügyész képviselte; *Grossmann* Gál Jenő dr., *Weltner*, *Káldor* Gyula dr. védte

A tárgyalás megkezdése előtt az elnök közölte, hogy a két beszéd megjelent a *Népszavában* is, amiért aztán a királyi ügyészség a *Népszava* szerkesztője, *Fleischmann* Andor ellen sajtópört indított. Gál Jenő védő erre való tekintettel arra kérte a bíróságot, hogy a két ügyet egyesítse, vagyis a mai ügyben szüntesse meg az eljárást és az esküdtbíróág elé utalja ezt a deliktumot is. A királyi ügyész ebbe nem hajlandó belemenni. A bíróság hosszasan tanácskozás után a védőt kérelmével elutasította és kimondta, hogy az ügyet letárgyalja. Dr. Gál semmisségi panaszt jelentett be e határozat ellen.

Weltner és *Grossmann* azzal védekeznek, hogy ők a gyűlésen nem azt mondták, amí miatt vádat emeltek. Beszéltek ugyan az inkriminált tárgyról, de nem sértő, vagy izgató tenorban. *Weltner* az elnök kérdésére kijelenti, hogy sajtóvétség miatt már két ízben volt büntetve. Egyszer öt hónapi, egyszer pedig hat

hónapi államfogházra ítelték. Grossmann Miksa tanukkal is bizonyíthatja, hogy ő nem nyilatkozott, amint a vádirat szól.

A törvényszék a bizonyítási eljárás végeztével Grossmann Miksát királlysértésben bűnösnek mondotta ki s ezért négy hónapi fogházra ítélte. Weltner az osztály elleni izgatás vádjára és következményei alól felmentették.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ A kétegyházi zendülés. B.-Csabáról írja tudósítónk: A Kétegyházián történt szociális zavargás ügyében a kir. ügyészség már befejezte a vizsgálatot s Tóth Ferenc alügyész elkészítette a vádiratot, mely szerint 52 embernek kívánja a vád alá helyezését. A zavargás ügye a minap tartott közigazgatás' bizottsági ülésen is előkerült: az alispán tett róla érdekes jelentést, amely esetleg még más irányba fogja terelni az ügyet. A zavargás vezetője Kerecsi Demeter, — mondja az alispáni jelentés — megjelent nálam és azon jegyzőkönyvbe veti valomást tette, hogy az egész zavargás természetesen rendezett és magánboszu műve volt. Állítása szerint egy név szerint is megnevezett kétegyházi lakos, ki a bírora és a jegyzőre személy s okokól haragudott, egy és két korona napszám mellett 40—50 egyént fogadott fel, hogy egyrészt a főszolgabíróhoz menjen és ott követelje a bírót és a jegyzőt letételét, más részük pedig a községében rendezzen tüntetést, hogy a bírót és a jegyzőt lemondásra kényszerítsenek. Fábry Sándor alispán Kerecsi Demeter e vallomását áttette a kir. ügyészséghez, s így esetleg új fordulatot várhatunk az ügyben.

§ A boncoló intézet titkai. A budapesti törvényszéki orvostani intézet belső életéről Györfly József szerkesztő tavaly egy cikksorozatot közölt a lapjában és vádjai során sértően emlékezett meg Ajtai K. Sándor István tanársegéd feleségéről, Reich Margitról, aki ezért sajtópört indított ellene. A tárgyalás alkalmával Györfly elmondta, hogy az adatokat Huber Gyula boncoló mestertől kapta. Huber eleinte tagadta, de utóbb beismerte, hogy Györfly tőle kapta az információkat; Ajtaynéról azonban ő nem nyilatkozott. A törvényszék Györfly Józsefet becsületsértés vétségéért három napi fogházra és 20 korona pénzbüntetésre ítélte. A budapesti kir. ítélőtábla az elsőbíróság ítéletét helybenhagyta. A kir. kuria III. büntetőtanácsa Tarnai János bíró előadásában ma délelőtt tárgyalta a benyújtott semmisségi panaszt, s Katona Béla koronaügyész helyettes indítványára elutasította.

§ A levélhordó miatt. Érdekes semmisségi panaszt tárgyalt holnap a Kuria. Az eset Kolozsvárott történt. Egy uri ember, kinél két kisasszony lakott, nem akarta bebocsátani a levélhordót, mondván, hogy a kisasszonyok ezt maguk is így kívánják, mivel reggel még nincsenek rendben. Tehát ő, a házigazda veszi át a címűkre érkezett leveleket. A levélhordó azonban a házigazda szerint „borraival tekintetek”-ből ragaszkodott ahhoz, hogy a leveleket csak „sajátkezűleg” vehetik át a kisasszonyok és ezért mindenképpen be akart hatolni a leányok szobájába. Erre a gazda dühbe jött és egyszerűen kidobta a levélhordót. A megsértett levélhordó feljelentette az illetőt. Az ügyet a kolozsvári törvényszék rendkívüli szigorral tárgyalta le. Az illető urat hatóság elleni erőszak vétségé miatt hathavi börtönrre ítélte. A kolozsvári Tábia a büntetést három havi fogházra mérsékelte. De az elítélt még ebben sem nyugodott meg és semmisségi panaszt jelentett be, melyet holnap tárgyal a Kuria.

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű és papirkereskedése, Aradon, Andrassy-tér 20. sz. (Fischer Eliz-p.)

Az izraelita ünnepekre való makzók és imakönyvek

a legnagyobb választékban kaphatók.

A tanuló

ifjúság

szíves figyelmébe!

Kiváló minőségű iskolai taneszközök, u. m. füzetek, léniák, körzék, rajztömbök, a legjobb gyártmányu radirgummi-fajok, ceruzák, tuss festékek, esetek, valódi fiumel és péterfalvi rajzpapír stb. minden pontosan a tanintézetek előírása szerint. Magyar készítmények.

Mindenből csak legjobb gyártmányok!

Használt

iskolakönyvek

óriási mennyiségben, kitűnő állapotban kaphatók!

Egyben ajánlom 60,000 kötetes

kölcsönkönyvtáramat

melyben minden ujdonság kapható, továbbá 30,000 kötetes

zenemű-kölcsöntáramat,

melyben szintén az összes ujdonságok megjelenésük után azonnal kivethetők.

Kiváló tisztelettel

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papirkereskedése, könyv- és zenemű kölcsöntára.

Telefon 385. sz.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az aradi közuti vaspálya és téglagyár részvénytársaság forgalmi kimutatása 1908. szeptember 1-től 15-ig. Személyszállítás 1908. szeptember 1-től 15-ig 31318 személy, bevétel 5776 korona 10 fillér, 1902. szeptember 1-től 15-ig 25846 személy, bevétel 4844 korona 70 fillér, 1903. január 1-től szeptember 15-ig 851358 személy, bevétel 67810 korona 10 fillér, 1902. január 1-től 15-ig 332961 személy, bevétel 63926 korona 70 fillér. Teherszállítás 1908. szeptember 1-től 15-ig 2456500 klg., bevétel 2712 korona 40 fillér, 1902. szeptember 1-től 15-ig 1544460 klg., bevétel 1883 korona 01 fillér, 1903. január 1-től szeptember 15-ig 31935120 klg., bevétel 36903 korona 06 fillér, 1902. 1-től január 15-ig 25799510 klg., bevétel 29777 korona 54 fillér.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 17.

Délibiztos. Buzakinálat türethető, vételkedv jó. Kedvező irányzat mellett 55,000 métermázsza került forgalomba, változatlanul tartott árakon. Egyéb gabónanemek változatlanok. Időjárás esős.

Estibiztos. Berlin 1/2 olcsóbb, Páris 10 magasabb.

Zárta 12 traktor

Buza októberre	7.48 - 7.49
Buza 1904. áprilisra	7.74 - 7.75
Rozs októberre	6.24 - 6.25
Rozs 1904. áprilisra	6.52 - 6.53
Zab októberre	5.45 - 5.47
Zab 1904. áprilisra	5.72 - 5.73
Tengeri szeptemberre	6.21 - 6.22
Tengeri 1904. májusra	5.46 - 5.47
Repece szeptemberre	

Zárta 5 traktor

Buza októberre	7.46 - 7.47
Buza 1904. áprilisra	7.73 - 7.74
Rozs októberre	6.23 - 6.24
Rozs 1904. áprilisra	6.52 - 6.53
Zab októberre	5.43 - 5.44
Zab 1904. áprilisra	5.69 - 5.71
Tengeri szeptemberre	6.19 - 6.20
Tengeri 1904. májusra	5.44 - 5.45
Repece szeptemberre	

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem

— Szeptember 17. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül súlyban — fillérig, öreg közép páronként 300—400 kilogramm súlyban — fillérig, fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül súlyban 118—9 fillérig, fiatal közép páronként 251—320 kilogramm súlyban 118—9 fillérig, fiatal könnyű páronként 250 kilogramm terjedő súlyban 118—9 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül súlyban 118—9 fillérig, közép páronként 240—260 kilogramm súlyban 117—8 fillérig, könnyű páronként 240 kilogramm terjedő súlyban 114—5 fillérig.

Sertésleltár. Szeptember hó 14. napján volt készlet 43,559 darab, szeptember hó 15. napján főlhajtott 228 darab, szeptember hó 15. napján elszállított 409 darab, szeptember hó 16. napján maradt készlet 43,378 darab. Üzlet: Változatlan.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

— Az Aradi Közlöny jövő évi Nagy Képes Naptárának címtára már készülöben van. Hogy a címtár teljes legyen, felkérjük Aradmegye és Aradváros mindazon egyesületeinek, társulatainak és intézeteinek vezetőit, akik az elnökség, tisztikar, stb. névsorát, még eddig be nem küldötték, hogy azt a legközelebbi napok folyamán szerkesztőségünk címére eljuttatni sziveskedjenek.

D. F. Arad. Hogy valaki a bíróság előtt egy személyben vádló és főtanu lehessen, arra nincs eset, ha mindjárt rendőrtisztviselő legyen is az illető.

K. M. L. Teschen. Először látnunk kell a kéziratokat, csak azután mondhatjuk meg, akad-e közzétételre való. Verset ne küldjön, inkább prózát.

Akinek pénzre, háztartásra, segédre, ispánra, gazdatisztra, kulcsárra, takarítónőre, kertészre, gazdasszonyra, mindenre, szakácsnőre, szobalányra, házmesterre, nevelőre, nevelőnőre van szüksége

Aki üzletet, butort, bort, gyümölcsöt, gabonát, házat, telket, birtokot, kocsit, lovat, egyenruhát, eladni vagy venni kíván

Aki férjhez menni v. nősülni óhajt, gyermekeket örökbe fogadni vagy adni szeretne, tanulót felvenni kíván, keres vagy ad,

az Aradi Közlöny kishirdetési rovatát használja, ez biztosan eredményre vezet.

Ingusz I. és fia tankönyv kiadványai.

Telefon 517.

Minden más kiadónál megjelent tankönyv raktáron van.

- Csik János 16 fali olvasó tábla.
" " Abc. ára kötve 50 fillér, 2-ik kiadás.
" " Olvasókönyv a népiskolák II. o. számára, ára 60 fill.
" " Olvasókönyv a népiskolák III. o. számára, ára 60 fill.
" " Olvasókönyv Arad megye földrajzával, ára 80 fill.
" " Olvasókönyv Arad megye földrajzával, IV. oszt. számára sajtó alatt.
" " Arad megye földrajza, külön lenyomat a Csik-féle min. engedélyezett népisk. olvasóból. Két térkép és számos illusztrációval ellátva, ára keménykötésben 50 fill.

Értesítő könyvecske.

Kiadva az aradi tanítótestületek segélyalapja megbízásából, célszerű ujtásokkal. Ára kötve 12 fillér.

Arad megye kézi térképe, készült Aradon Réthy L. és fia johirű lithografiai műintézetében, 6 színben vastag velin papíron, ára 20 fill.

Arad megye térképvázlata, a térképrajzoltatás előfoglalma, ára jó rajzpapíron 06 fill.

Lejtényi Sándor féle térképvázlatok, IV. kiadás. Magyarország hegy és vízrajzi és politikai vázlata, ára laponként 12 fillér. — Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália és Osztr. Magy. Monarchia térképvázlatai, ára laponként 06 fillér.

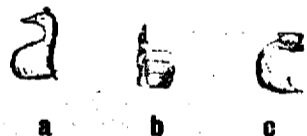
Gyűjteményes kiadás védőborítókban 1 kor. 50 fill.

Lejtényi-féle Herbarium, 8. kiadás, ára 1 kor. 50 fill.

Lejtényi-féle Herbarium román nyelven, ára 1 kor. 50 fill.

Dr. Hunyady József, a magyar helyesírás rendszere, az új miniszteri utasítás szerint, II. kiadás, ára 40 fill.

Sófalvy Pataky Kis Phonomimikai

az olvasástani kezdete, ára kötve 24 fill. Ezen könyvecske főleg oly iskoláknak készült, a hol egy vagy más okból más abc-t kénytelen a tanító használni. Vezérlőkönyv hozzá díjtalan.

Kovács Kázmér Szavalókönyv iskolai ünnepesekre, kiegészítette és átdolgozta Maurer Mihály aradi tanító, ára 50 fill.

Kovács Kázmér 101 örökszép magyar népdal (szöveg), ára 40 fill.

Záray Odön földrajz a népiskolák IV. oszt. számára, 18. kiadás, második, a legújabb népszámlálás adatai szerint átdolgozott lenyomat, ára kötve 60 fill.

Kun-Fülöp-Csath, Gazdasági Ismétlő Iskolai olvasókönyv. Ez az egyetlen könyv, mely az ez évben megjelent ezen iskoláknak szóló tanterv szerint átdolgozott kiadásban jelent meg, 8. kiadás 25—40-ik ezer, ára kötve 1 korona. Készült az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Kérjük az igen tisztelt tantestületeket ezen tankönyveinket iskoláikba bevezetni. Kiadvány-jegyzékünkkel bármikor szolgálunk. Arad, 1903. augusztus hó.

Tituló tisztelettel

Ingusz I. és fia,

könyvkereskedése.

CSARNOK.

— Fa, aminek lelke van.

Irta: Szinéri György.

[7]

(Vége.)

Egy tavaszi napon Mátyás mesternek levelet hozott a posta.

„Kedves mester, — így szólott a levél — nem tudom, emlékszik-e még reám. Akár emlékszik, akár nem, itt küldöm a hegedűt. Igazítsa meg. S ha megszigazította, érte jövök és kérhet érte, amit akar.

Gróf Ukranyeczne Teodóra.”

Mátyás mester ment a levéllel egyenesen Ceciliához. A hegedűt ki sem bontotta a postacsomagból.

— Nos, Cecil, — kérdé — miként határozott?

Cecil nem értekezett, hanem mosolyogva kezet nyújtott.

— Lásza, édes Cecil, az évek, amik fölöttök elshantak, nem jönnek vissza többé soha.

.. . Belátja e, minő igazságtalanul gyanakodott.

— Be. Feledjük el.

Mátyás mester boldog emberré lett. De a hegedűhöz hozzá sem nyúlt.

Hetek múltán ismét a boltjába lépett Teodora. Tán még szebb, igézőbb volt, mint lánykorában.

— Nos, kedves mester, mi van a hegedűmmel?

Mátyás mester közönyös arccal kérdezte: — Micsoda hegedűvel?

— No, amit öntől vásároltam, amit visszaküldtem... Nem kapta volna meg?

— Dehogyan nem. Itt van a csomag, fölbonthatlanul. Tessék!...

S azzal előtte tette.

— Tehát nem akarja megigazítani?

— Nem.

— És miért nem?

— Mert nem akarom. Ha a grófnőnek nem tetszik, tegyen vele, amit akar. Felelte hideg udvarlással.

— Mester, ön úgy látom nem érti meg kivánságomat... Ön nem tudja mit vétett ellenem?

— Mindenesetre kevesebbet, mint ön én ellenem.

— Ön boldog férj!

— Az elveszett éveket senki se képes visszaadni.

— Igaz... Bocsásson meg... Belátom, de lássa, nem gondoltam arra, hogy ilyesmi, mondhatni szeszély, valakinek a boldogságát komolyan veszélyeztesse.

Mátyás mester épp válaszolni akart, amikor kilépett a boltba a majszterné is, aki mosolyogva így szólott az urához: Ugyan Mátyás, már mért ne igazítanád meg a grófné hegedűjét?

Mátyás mester sokatmondó hideg álmélkodással tekintett a feleségére s csak annyit mondott:

— Mert nem akarom.

— De már mért ne?

Abban a lágy, kérlelő hangban a bűnbánat rezgett. Bűnbánat a múltban elkövetett hibák fölött. Mintha csak azt mondta volna: én Istenem, féltékeny voltam, ostoba voltam. Kárt, szenvedést okoztam... Kérlek bocsásd meg nekem!

Azonban hiábavaló volt a két asszony egyesített könyörgése. Mátyás mesterre még az se hatott, amidőn Teodora azzal fenyegette, hogy hangversenyének műsorán külön fogja jelezni azt, hogy ezt és ezt: zeneművet egy kontár hangszerkészítőnek a hegedűjén fogja előadni. Mátyás mester csak mosolygott és azt válaszolta:

— Az ön kezében, grófné, az elszaszi paraszti fapapucs is orpheuszi hangszerré válnék... Egyébiránt megigazítom a hegedűt, egy föltétel alatt.

S ekkor a feleséghez fordult.

— Ha vissza mégysz apádhoz nyolc esztendőre. Annyi ideig várakoztattál... Én velem nem üzhet tréfát semmi asszony népség. Sem grófné, sem mester asszony... Nos, hölgyeim, hogy tetszik?... Rendelkeznek.

... Az ily emberre ma azt mondják, hogy bogara van. Akkor: karakteres embernek hívták.

S z e s z ü z l e t.

— Szeptember 17. —

Mai jegyzésünk: Készárú nagyban nyers szesz 118 korona, kicsinyben 117 korona; finomított szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót. Száritott moslék 12'90—13— korona mmásanként.

NAPIREND.

Szeptember 18. Péntek. Róm. kath. naptár: Kup. József. — Protestáns naptár: Kup. József. — Görög-keleti naptár (szeptember 5.): Zakariás. — A nap xél 5 óra 26 perckor, nyugszik 5 óra 48 perckor.

Köföcsy-könyvtár. Nyitva van hetfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, esütőrtőkön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Erekye-múzeum helyisége mellett Mesterem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Nyugaton, északon, sok helyütt csapadék, hűvös.

Vasuti közlekedés.

— Érvényes 1903. évi május hó 1-től. —

ARADROL	ARADRA
Budapest felé indul:	Budapest felől érkezik:
Nagyváradra reggel 5.10	Személyvonat reggel 6.05
Gyorsvonat reggel 8.18	Személysz. tv. reggel 9.10
Személyvonat d. e. 11.20	Gyorsvonat délelőtt 11.51
Gyorsvonat délután 4.21	Személyvonat d. u. 3.32
Személysz. tv. d. u. 4.45	Gyorsvonat este 7.11
Személyvonat este 9.35	Szmv. Szolnokról este 9.—
Erdély felé:	Erdély felől:
Személyvonat reggel 6.35	Soborsinról reggel 6.59
Gyorsvonat délután 12.11	Gyorsvonat reggel 8.08
Soborsinról délután 2.04	Személyvonat d. e. 10.50
Személyvonat d. u. 4.07	Radnáról délután 2.36
Radnára délután 6.35	Gyorsvonat délután 4.06
Gyorsvonat este 7.18	Radnáról vas. és ün. e. 8.13
	Személyvonat este 9.05
Temesvár felé:	Temesvár felől:
Személyvonat reggel 6.15	Vegyesvonat d. e. 10.43
Személyvonat d. e. 11.56	Személyvonat d. u. 3.44
Vegyesvonat délután 5.—	Személyvonat éjjeli 10.59
Szeged felé:	Szeged felől:
Személyvonat reggel 5.—	Személyvonat reggel 8.35
Vegyesvonat reggel 7.10	Vegyesvonat este 7.06
Személyvonat d. u. 4.11	Személyvonat este 10.33
Brád felé:	Brád felől:
Személyvonat reggel 6.25	Szrahonczról szm. r. 8.03
Vegyesvonat d. u. 12.06	Vegyesvonat d. e. 11.—
Szrahonczról szm. du. 4.30	Személyvonat este 6.56
	Pankotáról sztv. este 9.20

Motormenetek

Arad—Szabadsgtér és Battonya között.

Battonya felé reggel 8.—	Battonya felől reggel 6.02
Battonya felé d. u. 12.26	Battonya felől d. u. 12.04
Battonya felé este 7.11	Battonya felől d. u. 4.06

Arad p. u. Kisjenő-Erdőhegy és Pankota között.

Kisjenő felé délelőtt 11.25	Pankota felől reggel 5.48
Pankota felé este 7.20	Kisjenő felől délután 2.51

NYILTÉR.*

Értesítés.

Szeptember 16-iki éjjelen raktárunkban tűz ütött ki, mely raktárunk egy részét elhamvasztotta, mindazonáltal abban a helyzetben vagyunk, hogy igen tisztelt vevőinket zavartalanul kiszolgálhatjuk.

Raktárunk teljes kiegészítését már is foganatba vettük, így az előnyösen ösmert nagyválaszték a nagyérdemű közönségnek rendelkezésére áll.

Kiváló tisztelettel:

Rosenblüh H. és Társa.

Szőlőtermelők

figyelmébe ajánlunk

szőlőcsomagoló - papírt,

kosarvarró-zsineget és kosárcím-
két a legután, 5-abb árak mellett.

Roth testvérek

ADAR.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Egy kevésbé használt

4 üléses automobil jutányosan el-
adó. Értekezhetni Ascher Ferencz
és Társa műszerészeknél Arad,
Deák Ferencz utca 39. 1946

Gyógyszerész

gyakornoknak ajánljuk a kellő
iskolákat végzett fiatalember, Czím
a kiadóhivatalban. 2014

Keresek

vidékre 4-5 gyermekhez, és lány-
sákhöz izr. okleveles tanítónő,
nevelőnőt, ki az elemi, bolgárit
kézimunkát és hébert tanítja. Fi-
zetés évi 400 kor. és teljes ellátás.
Pályázók bizonyítványmásola-
taikat és arczképüket küldjék be,
Schönberger Illés Szécsán u. p.
Vinga. 2015

KINTZLER ZOLTAN

Gronometter műrás és ékszerész

Arad, Andrassy-tér 20. (Régi arena.)

Kizárólag finom

óra és ékszer kapható.

1527

Pontos és szolid kiszolgálás!

M. kir. szabadalmazott

Tüzi fecskendők

és hozzávaló mindennemű tömlők
(csövek)

Községeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz
használatánál sem tagadják meg
a szolgálatot, — a gép jó működésért
3 évi jótállás (ingyen javítás).

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű
gumi csövek gyári áron.
A szivattyu hengerből a bor utolsó
cseppig kifolyik, ezáltal a szivattyu
nem romlik és a bort nem ronthatja,
a gépezet jó működésért 3 évi
jótállás, ingyen javítás.

K u t a k

a hozzávaló csövekkel gyári áron.

Hönig Frigyes

harangöntőnél 1418

Arad, Rákóczy-utca 28. sz.

Mindennemű javítások elfogad-
tatók.

Szép fogak! csakis DENTOLIN

fog creme
használatával által nyerhetők.
Egyszeri használat után min-
denki megkedveli.
Egy tubus 50 fillér.

Legjobb bevásárlási helye
mindennemű

illatszerek,
szappanok,
fogkefék,
fogporok,
fogpaszták,
szájvizek,
hőlgyporok,
arczcremek,
arczvizek,
hajszeszkek,
szivacsoknak.

A legmegbízhatóbb minőségekben
mindennemű

ORVOS-SEBÉSZI

és
SZÜLÉSZETI

kötszerek.

LEJOLCSÓBB ÁRAKI

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedése ARADON. 1427

Minden ősz haj

eredeti színét és ifjúkori szépségét visszanyeri a Hajós-féle

HAIJREGENERATOR

használatával
nem festi a bőrt és a fehéreneműt nem piszkítja.
Egy üvegnek az ára 1 kor. 20 fill.

Szép, tartós feketére azonnal fest

minden haját a

Hajós-féle Hajfestő,

a szín le nem mosható. Ára 2 korona.

Gummi különlegesség (óvszer), valódi amerikai speciálitás.

Egy eredeti légmentesen elzárt dobozban 6 darabbal
2 korona.

Fenti készítmények kaphatók egyedül

Hajós Árpád

gyógyszertárban az Isteni Gondviseléshez
Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Arad legnagyobb

óra és ékszerraktára.

Iskolás deákok részére pontosan
járó órák 5 koronától kezdve
kaphatók

DEUTSCH IZIDOR

órás és ékszerész

ARAD, TEMPLOM-UTCA

Minorita-palota.

Tört arany, ezüst és zálogczédulák 1897

a legmagasabb áron megvétetik
vagy becséréltetik.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Hirdetmény.

Közbírái teszem, hogy Arad
sz. kir. város igazoló választmánya
a törvényhatósági bizottságban
1904. évben szavazattal bíró leg-
több adót fizetők névjegyzékének
összeállítására czéljából folyó évi
szeptember hó 21. és 22. én d. u.
8-5 óráig Vannay Gyula aljegyző
hivatalos helyiségében (emelet, a
mérnöki hivatal mellett) ülést tart.

Felhívom mindazokat, akik az
adó kétszeres beszámításának az
1886. évi XXI. t. cz. 26. §-ában
biztosított kedvezményt igénybe
venni kívánják, hogy ebbeli óha-
jukat az igazoló választmány előtt
az ülések tartama alatt írásban
vagy szóval bejelentsek.

Arad, 1903. évi szeptember hó
14. én.

Szalay Károly,
igazoló választmányi elnök.

Arad legrégebb kerékpár és varrógép
javító műhelye és raktára, Szabad-
ság tér 7. sz.

Hammer Vilmos

villany-műszerész.

Telefon szám 96.

Elsőrendű drezdai kerékpárok.

Raktáron

Singer karikahajós varrógépek

műhímezésre, továbbá

zajtalan járasu Singer varrógépek
32 frtért öt évi jótállás mellett.

Villanycsengő

és 1891

telefon-berendezést
szakszerűen és jótállás mellett vál-
lalok. — Nagy raktár kerékpár és
varrógép alkatrészekben.